

ਮਈ 2010

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

(ਮਾਸਿਕ ਪੰਜਾਬੀ) ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ

ਅੰਕ

2

“2 ਮਈ 10 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼”

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਵੇਲੇ
“ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ”
ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ
ਟਰਾਫੀ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ
ਮੰਤਰੀ ਸ: ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ।

ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਨਹਿਰੂ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਹੋਇਆ ਖਾਲਸਾ
ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ
ਨਾਲ ਖੜੀ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੀ MP ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਲੰਧਰਾ ਰਾਜੇ।

1 ਮਈ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

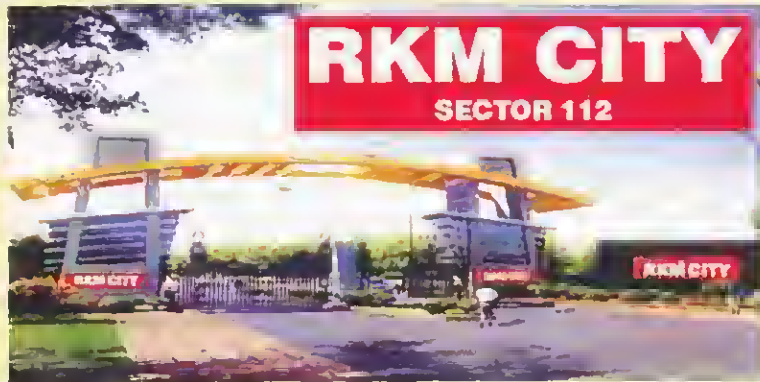
WITH BEST COMPLIMENTS FROM:

RKM

HOUSING LTD.

Corp. Off : - SCO 673, 11nd Floor, Sector 70, Mohali
Phone No. 0172-4655654, 4655653, Email: rkmhousing@gmail.com
Fax: 0172-4655654, website: www.rkmhousing.com

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ 160ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਮੁਬਾਰਕਾਂ

SPARK BUILD.COM PVT. LTD.

GOLF COURSE

LUDHIANA.

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

(ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ)

ਸਾਲ: 1

ਮਈ : 2010

ਅੰਕ:2

ਤਤਕਰਾ

ਸੰਪਾਦਕ: ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ

ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ: ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ
(ਆਨਰੇਰੀ)

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧ
ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰੀ
(USA) M. 001-408-903-9952

ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ
ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
712, ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੰਪਲੈਕਸ,
ਕਜਹੇੜੀ, ਯੂ.ਟੀ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। 160036
ਫੋਨ:- 0172-2623163
9465216530, 9316133498

E-Mail:- bhaiditsinghpatrika@yahoo.com

ਚੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਸਮਾਂ	ਦੇਸ਼ ਵਿਚ	ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ
ਸਾਲਾਨਾ	200/-	\$ 30
ਪੰਜ ਸਾਲ	900/-	\$150
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ	5000/-	\$1000

ਇੱਕ ਕਾਪੀ:- 20 ਰੁਪਏ

+ ਅਖਬਾਰ ਆਮ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ

ਪੰਥ ਪਰ ਵਿਚਾਰ

+ 110 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ

+ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਧਾਈ ਦੀ ਪਾਤਰ

+ 110 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤੇ

+ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਅਤੇ ਕਿਰਤ

+ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ

ਦਾ ਬੇਰੁਖੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ

+ ਕਵਿਤਾ ਕਿਆਰੀ

+ ਦਸਬੰਧ

ਪੁੱਠਾ ਗੋਤਾ

+ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੇ ਕਿਆ ਭਇਆ

+ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਵਾਦ ਨਹੀਂ,

ਨਾਨਕਵਾਦ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣੀਏ!

+ ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਡਾ. ਬੀ ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ

ਦੇ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 2010 ਨੂੰ 119ਵੇਂ ਜਨਮ

ਦਿਨ ਉਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲ।

+ ਸਰਦਾਰ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਲੀਆ

+ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ

+ ਅਜਲਾਨ ਸ਼ਾਹ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਲਈ ਜਸਜੀਤ

ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੈਪ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।

+ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ

+ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜੁਨੇਹੇ

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ- ਵਾਰਸ

+ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ

ਗੁਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ 2

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ

ਗੁਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ 3

ਸੰਪਾਦਕੀ 4

ਗੁਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ 5

ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਥਾਨ 6

ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਸਰਹਿੰਦੀ 9

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਹਿਰਾਵਾਲਾ ਤੇ ਹੋਰ 15

ਬੀਬੀ ਸਵਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਡਿਆਂਵਾਲਾ 18

ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ 19

ਇਕਵਾਕ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ 22

ਡਾ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ 24

ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੋਮਲ 27

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਬਿਊਰੋ 28

ਸੰਪਾਦਕ 29

ਡਾ. ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ 31

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ 33

ਸਤਨਾਮ ਕੌਰ 34

ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ
ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਿਰਫ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਸਟਾਲ ਲਗਾਉਣ
ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਸੰਪਾਦਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਛਾਪਕ, ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਸ.ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ, ਨੇ
ਮਨੋਸਟਿਕ ਪ੍ਰੈਸ, ਬੇ. ਸ਼ਾਪ, ਫੇਜ਼ 7 ਮੁਹਾਲੀ, (ਪੰਜਾਬ) ਫੋਨ:- 0172-674340
ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ #712, ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਕਜਹੇੜੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਮਈ 2010

ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਹੌਰ

23 ਮਾਰਚ 1900

ਅਖਬਾਰ ਆਮ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਪਰ ਵਿਚਾਰ

ਸਭ ਤੋ ਵਧਕੇ ਸਾਡਾ ਵਾਕਫ਼ਕਾਰ ਭਾਈ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਮੁਢੋਂ ਹੀ ਚਲਿਆ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉੱਤਰ ਅਸੀਂ ਪਹਲੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਯਥਾ:-

“ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਹੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਨਜ਼ੀਰ ਭੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸਭ ਜਾਤੋਂ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਾਤ ਸਿੱਖ ਸਮਝ ਦੇ ਸੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਜਾਤਾਂ ਦਾ ਵਰਨਾ ਦੀ ਕੋਈ ਤਮੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਸੇ, ਜੇ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਜ਼ੀਰਾਂ ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਨੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਛੋਟੀ ਜਾਤ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੈਸਾ ਕਿ ਸ਼ੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਖੁਦ ਬਿਯਾਹੀਆਂ ਸਨ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮੀਨ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਉਲਾਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਆਈ ਹੈ ਜੇ ਐਸਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ॥”

ਅਸੀਂ ਅਪਨੇ ਪਯਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈ ਦੇ ਕਥਨ ਪਰ ਜੋ ਉਸਨੇ ਵੱਡੀ ਦਾਨਾਈ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਤਨਾ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਦਾ ਮੰਤਕ ਭੀ ਧਰਮ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਅਸਲੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸੋਚ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਦ ਉਹ ਇਸ ਬਾਤ ਨੂੰ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਤਦ ਆਸ਼ਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਕਦੇ ਭੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਜ਼ਤ ਨਾ ਉਠਾਉਂਦੇ॥

ਵਾਕਫ਼ਕਾਰ ਭਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਨਜ਼ੀਰ ਐਸੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਅਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੀ ਕੋਈ ਨਜ਼ੀਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਭੀ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਭੀ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹਨ॥ ਸਾਡੇ ਵਾਕਫ਼ਕਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚ

ਅਜੇਹੀ ਰਸਮ ਉਸਨੂੰ ਢੁੰਡ ਨੇ ਪਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਭੀ ਉਹ ਕੌਮ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਜੁਦੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਅਪਨਾ ਜਲਾਲ ਦਿਖਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ॥

ਪਹਿਲੀ ਮਸਾਲ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਈਸਾਈ ਕੌਮ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਈਸਾਈ ਕੌਮ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਤੇ ਜੁਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਈਸਾਈ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੀ ਰਸਮ ਅਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਭਾਰੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਨਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਜ਼ੀਰ ਭੀ ਸਾਡੇ ਵਾਕਫ਼ਕਾਰ ਭਾਈ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲਾਰਡ ਦੀ ਲੜਕੀ ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਫੈਮਲੀ ਵਾਲੇ ਈਸਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਆਹੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਬਲਕਿ ਈਸਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਨਦਾਨੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖਾਣਾ ਤੱਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਈਸਾਈ ਨੇ ਜੋ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰੋਂ ਈਸਾਈ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਪਨੀ ਲੜਕੀ ਹੋਰ ਜਾਤ ਦੇ ਈਸਾਈ ਨੂੰ ਦੇਨੀ ਸ਼ਰਮ ਜਾਤੀ ਸੀ ਫਿਰ ਕਯਾ ਇਸ ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸਾਈ ਹਿੰਦੂ ਹਨ ਯਾ ਉਹ ਯਹੂਦੀ ਹਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ!

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਵਾਕਫ਼ਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਤ ਦੀ ਭੀ ਇੱਕ ਨਜ਼ੀਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਕਿ ਸਈਯਦਾਂ ਦੇ ਘਰ ਮੁਸੱਲੀਆਂ ਦੀ ਜੰਝ ਵੁੱਕੀ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਭੀ ਸਈਯਦ ਅਤੇ ਮੁਸੱਲੀ ਧਰਮ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ॥

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੱਟਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨੱਗਾਂ ਦੇ ਨੱਗ ਆਬਾਦ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਜੱਟਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਏ ਹਨ ਅਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਹ ਜੱਟ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤ ਹੀ ਸਦਾਉਂਦੇ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਅਪਨੀ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਭੀ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਇਸਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੂਸਰੀ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿੱਚ ਦੇਣੀਆਂ ਹੱਤਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ॥ ਫਿਰ ਭੀ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ

ਹਿੰਦੂ, ਇਸਾਈ ਯਾ ਯਹੂਦੀ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵਡਯਾਈ ਅਤੇ ਛੁਟਿਆਈ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਭੀ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੱਟ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਸੱਦੇ ਹਨ ਇਹ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸੱਦੇ ਜਾਨਗੇ, ਕਿੰਤੂ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਕਹੇ ਜਾਨਗੇ ॥ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨੱਗਾਂ ਦੇ ਨੱਗ ਭੱਟੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ-ਫਿਲੋ ਆਦਿਕ ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਾਤਾਂ ਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਉਹ ਭੱਟੀ ਹੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਆਖਕੇ ਭੀ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੱਦਦੇ ਹਨ ਅਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਜੁਦੇ ਜਾਨਦੇ ਹਨ, ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਭੀ ਭਾਵੇਂ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਾਕਫਕਾਰ ਦੇ ਕਹਣੇ ਵਾਂਗ ਸਮਝਦੇ ਹੋਨ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਭੀ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ॥ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਜੇ ਤਕ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਖਜਾਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਅਜੇ ਤਕ ਆਪਣੀ ਅਸਲਈਯਤ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੀ ਭੁੱਲਯਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦ

ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਖਬਰ ਹੋ ਗਈ ਤਦ ਵਾਕਫਕਾਰ ਦੇਖਨਗੇ ਜੋ ਚਰਦੀਆਂ ਹੀ ਨਿੱਖੜ ਜਾਨ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਹੋਵੇਗੀ ॥ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਦਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੇਕੇ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਐਸਾ ਹੀ ਹੈ ਜੈਸਾ ਕਿ ਕੋਈ ਆਖੇ ਜੋ ਮਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਯਾ ਅਲੀ ਨੇ ਅਪਣੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਵੱਡੇ ਹੀ ਖਾਨਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਮੁਸੱਲੀਆਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਬਯਾਹੀਆਂ ਸਨ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸੇ, ਕਿਆ ਇਹ ਯੁਕਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ! ਵਾਕਫਕਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੌਮ ਨਾਮ ਏਸੇ ਵਸਤੂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਕੰਗਾਲ ਅਤੇ ਧਨੀ ਖਾਨਦਾਨ ਪਾਏ ਜਾਨ, ਕਿੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਬਾਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਇੱਕ ਹੋਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕੌਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਭੀ ਜ਼ਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਛੁਟਾਈ ਯਾ ਵਡਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਬਨਾ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਡੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ॥ ♦♦♦♦

110 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ

ਦਸੰਬਰ 28, 1900

ਸੰਪਾਦਕ: ਗੁਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਹੌਰ

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ

ਡੇਹਿਰਾ ਇਸਮਾਈਲ ਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨਮਤੀ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ, ੧੫ ਮੱਘਰ ਨੂੰ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਬਾਵਾ ਹਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਬਾਬਾ ਖੇਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਬੇਦੀ ਦੇ ਆਏ ਅਰ ਸੰਗਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਥਾ ਯੋਗ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ, ਅਰ ਬ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਮਨੋਹਰ ਕਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ॥ ਫਿਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਜੋੜ ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਨ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾ ਆਏ ਸਗੋਂ ਕਹਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸਭਾ ਨਵੇਂ ੨ ਰਸਤੇ ਕਢਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਭੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਕਈ ਸਿੰਘ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਸੋ ਬੂਠੇ ਹਨ ਅਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਣਕ ਵਿੱਚ ਗੰਢੇਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ॥ ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਬੀ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਹੀ ਹੈ, ਅਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣਾ ਭੀ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਜਨੇਊ ਦਯਾ ਸੰਤੋਖ ਵਾਲਾ ਕਠਨ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਧਾਗੇ ਦਾ ਹੀ ਪਹਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਅਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਭੀ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਕਿਉਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਇਸ ਤੇ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੇ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗੇਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ॥

ਲੇਖਕ:-ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿੰਦਯਾਰਥੀ ਸਹਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ।

ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਯਾ ਦਾ ਲੋਗਾਂ ਪਰ ਅਸਰ

ਪਯਾਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਅੱਜ ਕੱਲ ਜਦ ਮੀਂਹ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਤਦ ਛੋਟੀ ੨ ਕੁਤੀਆਂ ਗੁਡੀ ਗੁਡਾ ਬਨਾਕੇ ਜਲਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਰ ਆਖਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ “ਗੁੱਡੀ ਗੁਡਾ ਜਾਲਿਆ, ਵਰਸ ਮੀਹਾਂ ਕਾਲਿਆ” ਸੋ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਯਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਗ ਮੀਂਹ ਦੇ ਵਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਸਤ੍ਹੀ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਰ ਅਜ ਤਕ ਭੀ ਕਮਖਿਆ ਆਦਿਕ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦ੍ਰਾਂ ਪਰ ਇਸ ਰਸਮ ਦੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਝੋਟੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਵੈਸ਼ਨੋਂ ਲੋਗ ਨਿਰੇ ਗੰਨੇ ਹੀ ਵੱਢ ਕੇ ਭੇਟਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਤੇ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਐਸੀਆਂ ਵਹਮੀ ਬੇਰਹਮੀ ਵਾਲੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀਆਂ ਜਿਸਤੇ ਅੱਜ ਤਕ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਸ਼ਾਨੀਆਂ ਛੋਟੀ ੨ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬੱਕਰੇ ਯਾ ਝੋਟੇ ਰਹ ਗਏ ਹਨ ॥

ਲੇਖਕ:- ਇੱਕ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਧਾਈ ਦੀ ਪਾਤਰ

ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ ਇਵੇਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਬੱਡੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਰ ਪਿੰਡ, ਮਹੱਲੇ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਬੱਡੀ ਹੀ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਘਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਹੋਏ 28 ਮਾਰਚ ਤੋਂ 12 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਸਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਡਰੂਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸਿਰ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜੇਤੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਬੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਮਾਂ ਖੇਡ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਹਿਰਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਦੀ ਪਾਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਖੇਡ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਪਤਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਦਿਲੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਇਕ ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਵਧਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਅਦਾਰਾ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹੋਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਲਈ ਏਨੀ ਵੱਡੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਖੇਡ ਹਾਕੀ, ਹੋਰ ਬਾਕੀ ਖੇਡਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਫੁੱਟਬਾਲ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਰੌਲਰ ਸਕੇਟਿੰਗ (ਸਪੀਡ ਤੇ ਹਾਕੀ), ਅਥਲੈਟਿਕਸ, ਖੋਹ ਖੋਹ, ਬੈਡਮਿੰਟਨ, ਟੈਨਿਸ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ

ਜਾਣ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਾਕੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗਡਰੂਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਮਿੱਟੀ ਉਹ ਹੀ ਹੈ, ਸੂਬਾ ਓਹੀ, ਜੂਸੇ ਓਹੀ ਹਨ। ਲੋੜ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਓਹੀਓ ਮਹੱਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ। ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧਕੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ, ਸੱਭ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦੀ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਖੇਡ ਤੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਜੋਰ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਪੱਖਪਾਤ ਕਿਉਂ? ਸਾਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੋਚਣ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਲੈਣ, ਕੈਪਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰਾ ਖਰਚਾ, ਕਿੱਟਾਂ ਵਧੀਆਂ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਫੇਰ ਵੇਖੋ ਨਤੀਜੇ, ਸਾਰਥਕ ਆਉਣਗੇ।

ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਡਰੂ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਡੇਰਾ ਜਿਗਰਾ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਾਡੀ ਇਸ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਸਮੂਹ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਜਲਦ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ।

ਐਨ. ਐਸ. ਸੇਵਕ

ਸੰਪਾਦਕ

**ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਆਬਾਦੀ
ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ
ਸੰਤ ਡੰਮ ਕਹਿਰ ਹੈ
ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ।**

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਲੋਦੀ ਮਾਜਰਾ 9780840104

ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਲਹੌਰ

ਦਸੰਬਰ ੨੮, 1900

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ:- ਪਯਾਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ। ਦੁਸਹਰਾ, ਦੀਵਾਲੀ, ਹੋਲੀ, ਹੋਲਾ ਕਦ ਜਾਰੀ ਹੋਏ, ਕਿਸ ਨੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ, ਜਾਰੀ ਕਰਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਸਬੰਧ ਹੋਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਖਾਸ ੨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਜੈਸਾ ਕਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਘੋੜੇ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ ਕਰਨਾ ਵਾਜਬ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ॥

ਲੇ: ਦਾਸ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਰਸਾਲਦਾਰ ਛਾਉਨੀ ਗੁਨਾ

ਉੱਤਰ:- ਦੁਸਹਰਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਰਾਵਨ ਦੇ ਫਤੇ ਕਰਨੇ ਪਰ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਯਾਦ ਗਾਰੀ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਕਾ ਥੋਂ ਤੁਰਕੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ, ਅਰ ਜੁਆ ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਖੇਲਨਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਆਗਯਾ ਹੈ॥

ਹੋਲੀ ਹਿੰਦੂ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਅਰ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਨੇ ਕਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਹ ਨਾਂ ਮਰਿਆ ਤਦ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੋਰੀ ਸਾ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਲਾਂਗੀ ਅਰ ਇਸਨੂੰ ਗੋਦੀ ਬਠਾਲਕੇ ਜਲਾਇਆਂ ਗੀ। ਲਿਖਯਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸ਼ਵਰ

ਦੀ ਐਸੀ ਗਤੀ ਹੋਈ ਜੋ ਹੋਰੀ ਜਲ ਗਈ ਅਰ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਬਚਗਯਾ ਜਿਸ ਪਰ ਲੋਗਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਸਚਰਜ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੋਰੀ ਨੂੰ ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ ਕਰਦਿਆ, ਸੋ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਹੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭੀ ਲੋਗ ਗੰਦ ਬੋਲਦੇ ਹਨ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਉਲਟ ਹੋਲਾ ਰਚਯਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਰ ਹੋਲੀ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਦਿਨ ਰੱਖਯਾ॥

ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸਹਰੇ ਅਰ ਦੀਵਾਲੀ ਨਾਲ ਅਪਨਾ ਧਾਰਮਕ ਸਬੰਧ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਰਵਾਜਕ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਹੋ ਸਕੇ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਗੁਰ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਪਰ ਖੂਬ ਮੇਲੇ ਭਰਾਉਨੇ ਜੋਗ ਹਨ, ਦੁਸਰਾ ਖਾਲਸਾ ਮਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜੜ੍ਹ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਵਸ਼ੇਸ਼ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਪੂਜਨ ਦੀ ਸਿੱਖਯਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਰੱਖਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਜੈਸਾ ਕਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਰੱਖਕੇ ਜਾਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਸਮਾਨ ਸੱਤਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਮਾਂਜਨਾ, ਸਾਫ ਕਰਨਾ ਅਰ ਧੂਪ ਦੇਨੀ ਜਿਸ ਤੇ ਜੰਗਾਰ ਨਾ ਲਗ ਜਾਏ ਅਰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਅਪਨਾ ਸੁਖਦਾਈ ਅਤੇ ਜੰਗ ਆਦਿਕ ਦਾ ਸਹਾਈ ਜਾਨ ਕੇ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੀ ਅਰ ਉਸ ਨਾਲ ਦਿਲੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ ਇਕ ਮੁਖ ਧਰਮ ਹੈ।

ਐਡੀਟਰ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ

ਦਾਨੀ ਸੱਜਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ (ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ) ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਨਿਰੋਆ ਸਮਾਜ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਵਿਸ਼ੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ) ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦਾਨੀ ਸੱਜਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ੨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ:-ਸੰਪਾਦਕ, ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, A/C No. 65077080586, ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪਟਿਆਲਾ, ਸ਼ਾਖਾ ਕਜਰੋੜੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਪੰਨਵਾਦਿ

(ਸੰਪਾਦਕ)

ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਅਤੇ ਕਿਰਤ

ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ

ਕਿਰਤ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ: ਜੀਵਨ- ਨਿਰਬਾਹ ਲਈ ਕੋਈ ਕੰਮ- ਧੰਦਾ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ। ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ਜੀਵ- ਜੰਤੂ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰ, ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪੇਟ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਦੌੜਦੇ ਭੱਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਆਪਣੀ ਉਪਜੀਵਕਾ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਹਲੜਾਂ, ਆਲਸੀਆਂ, ਨਿਕਮਿਆਂ, ਢਿਲੜਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਉਦਮ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਘਾਲ-ਕਮਾਈ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ।

“ਉਦਮ ਕਰੇਦਿਆ ਜੀਉ ਤੂੰ ਕਮਾਵਦਿਆ ਸੁਖ ਭੁੰਢੁ॥”
(ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ:- ਅੰਗ ੫੨੨)

ਕਿਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਉੱਚੀ ਜਾਂ ਨੀਵੀਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਅਰਥਾਤ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਬਗ਼ਾਨੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਚਹੁੰ ਵਰਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਦੀ, ਖੂਨ- ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਲਕ ਭਾਗੋ ਦੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪਕਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਰਾ ਕੇ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਉਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਘਰ ਘਰ ਮੰਗਦੇ ਹੋਏ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੇਇਜ਼ਤ ਅਤੇ ਸਰਮਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਘਰਿ ਘਰਿ ਮਾਂਗੇ ਜਗੁ ਪਰਬੋਧੈ ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਪਤਿ ਹਾਰੀ॥
(ਅੰਗ ੧੦੧੨)

ਜੇ ਇਨਸਾਨ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ,

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਉਹ ਭਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਉਤੇ ਅਰਥਾਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਅੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ।

ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਜੋ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥

ਕਾਰੇ ਭੀਖਿਆ ਮੰਗਣਿ ਜਾਇ॥

(ਅੰਗ: ੯੫੩)

ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਜਿਹਾ ਵਿਲੱਖਣ ਧਰਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਦੇ ਨਾਲ ‘ਕਿਰਤ’ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ, ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਜੀਵ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਾਧਨਾ ਮਾਰਗ ਬਾਰੇ ਸੂਝ ਉਤਪੰਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਸੱਭ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਧਨਾ ਮਾਰਗ ਬਾਰੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਪਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਵਾਸਤਵਿਕ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਉਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੀ ਖਾਤਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਂਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੇ ਮਨੁੱਖ ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਿਵੇਂ ਗਾਇਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਪਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਉਪਰ ਡੂੰਘੀ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸ ਕੇ, ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਭੁੱਖੇ ਮੁੱਲਾਂ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮਸੀਤ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਹਲੜ ਲੋਕ ਜੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਕੰਨ ਪੜਵਾ ਕੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੰਦਰਾਂ ਪਾਈ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫੱਕਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ- ਪੀਰ ਸਦਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਚਾਟੜਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਰਾਹ - ਨੁਮਾ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਚਰਨੀ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਰੋਟੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਤਾਲ ਪੂਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਸਲੀ ਸਾਧਨਾ ਮਾਰਗ ਘਰ- ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ

ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮੁਸਾਫਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਵਨ ਬਚਨ ਹੈ:-

ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣਾ ਗਾਵੈ ਗੀਤ॥

ਭੁਖੇ ਮੁਲਾ ਘਰੇ ਮਸੀਤਿ॥

ਮਖਟੂ ਹੋਇ ਕੇ ਕੰਨ ਪੜਾਏ॥

ਫਕਰੁ ਕਰੇ ਹੋਰੁ ਜਾਤਿ ਗਵਾਏ॥

ਗੁਰੂ ਪੀਰੁ ਸਦਾਏ ਮੰਗਣ ਜਾਇ॥

ਤਾ ਕੈ ਮੂਲਿ ਨ ਲਗੀਐ ਪਾਇ॥

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਹਿ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ॥ (ਅੰਗ: ੧੨੪੫)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ “ਰਾਹ” ਜਾਂ ਜੀਵਨ-ਜਾਂਚ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ, ਜੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ “ਘਾਲਿ ਖਾਇ.....” ਦੀ ਉੱਤਮ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਪੰਥ ਦੁਨਿਆਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਮਲ ਦਾ ਫੁੱਲ ਪਾਣੀ ਉਪਰ ਤੈਰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਅਭਿੰਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਰਗਾਈ ਪਾਣੀ ਉਤੇ ਤੈਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਖੰਭ ਭਿੱਜਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੁਰਮਤਿ-ਮਾਰਗ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨੋ-ਵੇਗਾਂ ਦੇ ਜਾਬਤੇ, ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਵਸੀਕਰਨ ਦਾ ਗਾਫੀ ਰਾਹ ਹੈ। ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ, ਨਿਉ ਕੇ ਚੱਲਣਾ, ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣੀ, ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ, ਇਸ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮਾਰਗ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ।

ਮਿੱਠਾ ਮੋਲਣੁ ਨਿਵ ਚਲਣੁ ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਏ॥

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰੇ ਵਡਾ ਹੋਇ ਨ ਆਪੁ ਗਣਾਏ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ ੨੮ (੧੫))

ਸਾਡੇ ਵੱਡਿਆਂ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਭਗਤਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥੀ ਹਲ ਚਲਾਇਆ, ਝੋਨੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਦੀਨ ਕੱਢੇ। ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਤੇ ਕਟਾਈ ਕੀਤੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹੱਥੀ ਸੂਤ ਦੀਆਂ ਤਾਣੀਆਂ ਉਣੀਆਂ। ਜੇਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਮ ਘਰਿ ਸੂਤੁ ਤਨਹਿ ਨਿਤ ਤਾਨਾ॥ (ਅੰਗ: ੪੮੨)

ਭਗਤ ਧੰਨਾ ਜੀ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਖੂਬ ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਜੋਤੇ ਗੰਢਣ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਪਾਣਾ ਗੰਢੈ ਰਾਹ ਵਿਚਿ ਕੁਲਾ ਧਰਮ ਢੋਇ ਢੋਰ ਸਮੇਟਾ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ ੧੦ (੧੭))

ਭਗਤ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਵੇਲ ਸੂਟੀਆਂ ਦੇ ਛਾਪੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ, ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਦਾ, ਭਗਤ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਜੀ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ “ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੰਮ ਧੰਦੇ ਅਰਥਾਤ ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦਾ!” ਉਤਰ ਵਜੋਂ ਭਗਤ ਨਾਮ ਦੇਵ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਮਨ ਚਿੱਤ ਸਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਟਿਕਾਈ ਰੱਖੋ”।

ਨਾਮਾ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ ਕਹੈ ਤਿਲੋਚਨ ਮੀਤ॥

ਕਾਹੇ ਛੀਪਹੁ ਛਾਇਲੈ ਰਾਮ ਨ ਲਾਵਹੁ ਚੀਤੁ॥

ਨਾਮਾ ਕਹੈ ਤਿਲੋਚਨਾ ਮੁਖ ਤੇ ਰਾਮੁ ਸੰਮਾਲਿ॥

ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨ ਨਾਲਿ॥

(ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ (ਅੰਗ ੧੩੭੫-੭੬))

ਨਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਮਾਈ (ਮਾਇਆ) ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਗਾਨਾ ਹੱਕ ਖਾਣਾ ਓਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

- ਸੀਲੁ ਸੰਜਮੁ ਸੁਚ ਭੰਨੀ ਖਾਣਾ ਖਾਜੁ ਅਹਾਜੁ॥

(ਅੰਗ: ੧੨੪੩)

- ਜੇ ਰਤੁ ਲਗੈ ਕਪੜੈ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਾਲੀਤੁ॥

- ਜੇ ਰਤੁ ਪੀਵਹਿ ਮਾਣਸਾ ਤਿੰਨ ਕਿਉ ਨਿਰਮਲ ਚੀਤੁ॥

(ਅੰਗ : ੧੪੦)

ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵਿਹਲੜ, ਨਿਕੰਮੇ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਾ ਹੱਕ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਬੇਕਿਰਤੀਏ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਾਵਨ ਬਚਨ ਹੈ, “ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਖੁਦ ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ

ਉਹ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਵਿਹਲਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਿਸ ਮੁਰਦੇ ਕੇ ਅੰਗ ਅਪਾਵਨ॥

ਸੁਕਚਿਤ ਸਭਿ ਨਹਿ ਕਰਹਿ ਛੁਵਾਵਨ॥

ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਾ ਗੁਰਮਤਿ ਇਹ ਸਾਰ॥

ਸਤਿ ਸੰਗਤ ਕੀ ਸੇਵ ਉਦਾਰ॥

(ਗੁਰਮਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਰੁਤ ੪ ਅੰਸੂ ੭)

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੀ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ, ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਤਿਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਸਭ ਮੁਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਿੱਖ ਪਰਾਇਆ ਧੰਨ ਨਾ ਖਾਵੇ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾ ਲਵੇ, ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚੋਂ, ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਕਰਕੇ ਜੇਕਰ ਕੁੱਝ ਬਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਜਰੂਰ ਕੱਢੇ, ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੇ, ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। (ਉਹੀ- ਰਾਸ ੨, ਅੰਸੂ ੪੫)

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ, ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ- ਬੇਹੱਕ, ਜਾਇਜ਼ - ਨਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਠੱਗੀ ਆਦਿ ਵੱਲ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਇੱਕਤਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਮਾਈ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ:-

“ਲੈਦਾ ਬਦੁ ਦੁਆਇ ਤੂੰ ਮਾਇਆ ਕਰਹਿ ਇਕਤੁ”
ਵਾਲੀ ਗਲ ਹੈ।

ਨਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੱਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਧੰਨ ਦੌਲਤ ਵਿਚੋਂ ਦਾਨ ਕਰਨਾਂ, ਜੱਗ ਕਰਨਾ ਭੰਡਾਰੇ ਕਰਨੇ, ਉਗਰਾਹੀ ਦੇਣੀ ਆਦਿ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਨਿਸ਼ਫਲ ਹਨ।

ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੀ ਸਰਵੋਤਮ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮਹਾਨ ਫਿਲਾਸਫਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਝ ਕੁ ਵਨੰਗੀ ਮਾਤਰ ਉਦਾਹਰਣ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਹਨ:-

- ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰੈ, ਵਡਾ ਹੋਇ ਨ ਆਪੁ ਗਣਾਏ।
(ਵਾਰ ੨੮ (੧੫))

- ਕਿਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਕਰਿ ਧਰਮ ਦੀ ਖਟਿ ਖਵਾਲਣੁ
ਕਾਰਿ ਕਰੇਹੀ।
(ਵਾਰ ੧ (੩))

- ਹਥੀ ਕਿਰਤਿ ਕਮਾਵਦਾ ਪਗਿ ਚਲੈ ਸੁਜਾਣਾ।
(ਵਾਰ ੨ (੧੮))

- ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਗੁਰਸਿਖ ਮਿਲਿ ਖਾਣਾ।
(ਵਾਰ ੩੨ (੧))

- ਹਥੀ ਰਿਤ ਕਮਾਵਣੀ ਪੈਰੀ ਚਲਣੁ ਜੋਤਿ ਇਵੇਹੀ।
(ਵਾਰ ੧੫ (੩))

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਆਗੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ, ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਜਰੂਰੀ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦੁਆਰਾ ਆਚਰਣ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਰਸਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਉਪਰ ਤੁਰ ਕੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਮਿਹਨਤ (ਘਲਣਾ) ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਖਾ ਕੇ, ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਅਟੱਲ ਉਪਦੇਸ਼:-

“ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਿਹਿ ਸੇਇ॥”

ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਰਹੇਗੀ ਉਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਅਟੱਲ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਾਰਥਕ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ, ਕਿਰਤ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਤ ਭਾਵੇਂ ਹੱਥੀ ਉਪਜੀਵਕਾ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਖੇਤਰ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੀਚਾਰ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਹੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸਲੋਕ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ:-

“ਜਿਨੀ ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ”

ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨੀਂਹ ਸਖਤ ਘਾਲਣਾ (ਕਿਰਤ) ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਗ ਦਾ ਅਨਿਖੜ ਅੰਗ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

“ਸੇ ਕਿਉ ਖਿਸਰੈ ਜਿ ਘਾਲਿ ਨਾ ਭਾਨੈ”

ਕਿਰਤ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਖੇਤਰੀ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲੋਂ “ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ” ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦਾ ਬੇਰੁਖੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ

ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਸਰਹਿੰਦੀ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਐਵਾਰਡੀ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ, ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ— ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ‘ਤੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ, ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ‘ਤੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ੧੭੧੦ ਈਂ ‘ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ੨੫ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿੱਥ ‘ਤੇ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਜਿੱਤ ਹੋਣ ਦੇ ਘੁਮੰਡ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ— ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ, ਤੈਮੂਰ ਤੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਯੋਧੇ ਅਤੇ ਸਿਦਕੀ ਸੈਨਿਕ ਕਮਾਂਡਰ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ “ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਪਲਾਟ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਣਾਇਆ, ਅਦਾਕਾਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਇਹ ਬੰਦਾ (ਬਹਾਦਰ) ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੀਜ ਬੀਜਿਆ ਤੇ ਫ਼ਸਲ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕੱਟੀ” — ਡਾ ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ। ਗੱਲ ਕੀ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਲੜੀਦਾ ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਦਰਜੇ ਦਾ ਯੋਧਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਮੁਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ “ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ, ਸਿਕੰਦਰ, ਨੈਪੋਲੀਅਨ, ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਤੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ

ਯੋਧਾ ਨਹੀਂ ਸੀ”— ਡਾ ਹਰੀ ਰਾਮ ਗੁਪਤਾ। ਉਂਝ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਹੀਰੋ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਬਹਾਦਰ, ਨਿਡਰ ਤੇ ਦਲੇਰ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ। ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜੰਗੀ ਸੂਝ ਤੇ ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਿਖਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਿਤਾੜੇ ਹੋਏ ਵਰਗ ਨੇ ਤੀਰਾਂ, ਤਲਵਾਰਾਂ, ਬਰਛਿਆਂ ਤੇ ਡੰਡੇ— ਸੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ। ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਜ਼ਲਜ਼ਲਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੂਜਾ, ਇਸ ਅਦੁੱਤੀ ਘਟਨਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਤੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਨਕੋਰ ਸੇਧਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰੂਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰੇ ਤਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਤੇ ਤਾਜਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ— ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ, ਜਹਾਂਦਾਰ ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਫ਼ਾਰੂਖਸ਼ੀਅਰ— ਨੂੰ ਵਸਤ ਪਾਈ ਰੱਖਿਆ।

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ‘ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ— ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਖਾਕਾ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ੮੯ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ੧੭੯੯ ਈ. ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਹਿਰੀਕ ਦੀ ਨੀਂਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ੧੬੯੯ ਈ. ‘ਚ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਉਹ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੀ। ਸੋ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਥੰਮ੍ਹ

ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੱਭ ਕੁੱਝ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਿਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਬਣਦਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੱਤ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਏ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਲੇਂ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ! ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ੧੮੫੭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ੧੭੧੦ ਵਿੱਚ ਚੱਪਤਚਿਤੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਗਈ (ਹਾਂ! ੧੮੫੭ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੌ-ਸੌ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਣਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ) ਇਥੇ, ਇਹ ਗੱਲ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਰਗੀ ਇੱਕ 'ਬਹੁੰਗੜੀ ਕੌਮ' ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਕੱਦ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਕ ਰਾਜਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ।

ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਸੱਚੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਦਾ ਹਾਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਾਲੇ ਬਣਾਇਆ। ਦੂਜਾ, ਉਸਨੇ ਲੋਕ ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਖੌਤੀ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗ਼ਰੀਬ-ਗ਼ੁਰਬਾਨਾਂ ਤੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ-ਨਿਤਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਉਸਰਦੀਏ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ - "ਇਨ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਖਨ ਕੇ ਦੇਉਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ। ਯਾਦ ਕਰੇਂ ਯੇਹ ਹਮਰੀ ਗੁਰਿਆਈ।" ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਇਆ। ਫ਼ਲਸਰੂਪ, ਉਹ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਗਲੇਰੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਹੀਕਾਰਾਂ (ਜੱਟਾਂ) ਨੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ।

ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਘੋਖਿਆ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਖੌਤੀ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ... ਪਰ ਇਸ ਸੱਭ ਕੁੱਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ,

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਣਗੌਲਿਆ ਹੀਰੋ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੰਦਭਾਗੇ ਹਾਲਾਤ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਂਦਾ ਹੋਏ? ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ। ਆਖ਼ਿਰ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤੋਂ ਕੀ ਖੁਨਾਮੀ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਤੁਰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਵੱਖਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ, ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ "ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ" ਉਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਕਿ 'ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।' ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਉਸਾਰੂ ਰਵੱਈਆ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਜੀਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਅਲਗਰਜ਼ੀ ਨੇ ਹੀ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਬਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੋੜ - ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਮਕਾਲੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉਸਰ-ਨਿਸਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦਾ ਰਵੱਈਆ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ (ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ-ਚਾਕਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।)

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਕਈ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਵਿਦਵਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਕਲਾਸਵਾਲੀਆ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ, ਖ਼ਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਦੇਸ਼ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੇ, ਸੁਣੀਆਂ-ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁੱਝ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ, ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਂਦੇੜ ਤੋਂ ਖ਼ੁਦ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਬਦਖੋਈ

ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਵੀ.ਡੀ ਸਵਾਰਕਰ ਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾ ਨੰਦ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖ ਯੋਧੇ' ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੂ 'ਬੰਦਾ ਬੈਰਾਗੀ' ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਹੋਸ਼ ਆਈ। ਭਾਈ ਪਰਮਾ ਨੰਦ ਵੱਲੋਂ ੭੪ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਹਿੰਦੀ 'ਚ.ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬੀਰ ਬੈਰਾਗੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਡਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ੧੯੩੫ ਈ. 'ਚ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ' ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਸਬੰਧੀ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ "ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਹਰ ਵਾਕਿਆ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪਰਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਲੱਗਭਗ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਤੋਰਿਆ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੂ ਤੇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾ ਦਾ ਰੁਖ ਹੁਣ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠੀ ਪੂੜ ਦਬਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਕਲਮਕਾਰ (ਦੇਵੇਂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ), ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਜਾਮਾ (ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ) ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਸ਼ੈਰ!

ਆਓ! ਹੁਣ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬੇਰੁਮੀ ਵਾਲੇ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰੀਏ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸਿਰਲੱਥ ਸੂਰਮਾ, ਆਖਿਰ ਕਿਉਂ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਚਾ ਨਾ ਉੱਠ ਸਕਿਆ? ਕਿਉਂ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਰੂਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ, ਜੋ ਰਾਕਟ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਘੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਕੁੱਟਲ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਕੋਲ

ਵਿਕ ਚੁੱਕੇ ਕਈ ਸਿਰਕੱਢ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਗ਼ੱਦਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਿਆ। ਇਹ ਕਹਾਵਤ - ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਕਰਤਾਰ- ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ 'ਤੇ ਐਨ ਢੁਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗ਼ਦਾਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਚੋਣਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੈ: ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੈਨਿਕ ਗੁਰਦਾਸ ਨੰਗਲ ਦੀ ਕੱਚੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਮੁਗ਼ਲ ਫੌਜ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤਿ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਭੱਜ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਵਾਪਰਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਿਉ-ਪੁੱਤਰ (ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ) ਪਿੱਛੋਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸੂਬੇਦਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ।" - ਡਾ. ਸੁਖਦਿਆਲ ਸਿੰਘ। ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਚਾਂਦਲਾ ਆਪਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ 'ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ- ਬਿਟਰੇਡ ਬਾਈ ਹਿਜ਼ ਲਿਉਟੀਨੈਂਟਸ (ਭਾਵ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨਾਇਬਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ) ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਗ਼ੱਦਾਰ, ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ, ਪਿੱਠ 'ਚ ਫੁਰਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ੧੯ਵਾਂ ਕਾਡ- "ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ" ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਤੱਤ ਮਾਲਸਾ 'ਤੇ ਬੰਦੀ ਮਾਲਸਾ, ਦੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਬਾ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਤਾਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਅਸਰਦਾਰ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਕਤ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਚਾਂਦਲਾ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਹਨ:- "BABA BINOD SINGH APPROACHED MATA SUNDARI AND FEIGNING THAT THE EMPEROR HAD SENT HIM TO REQUEST HER TO INTERCEDE ON HIS BEHALF WITH

BANDA, PLEADED WITH HER THAT IT WAS HIGH TIME TO STRIKE PEACE WITH THE MUGHALS" - BANDA BAHADUR PAGE 189.

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਬਾਰੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਰਗੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਅਨੁਆਈ ਜਿਸ ਨੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਰੋਹ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਇਆ, ਦੇ ਵੀਰਾਣ ਕੱਦ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਨੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਵਿਗਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਆਓ! ਹੁਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਇੱਕ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀਆਂ ਨਾਲ਼ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਨਫ਼ਤਰ ਦਾ ਬੀਜ ਬੀਜਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਪਤਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਤਾਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤਾਂ ਆਖ਼ਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿਰੰਤਰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਥੇ ਹੋਏ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਸ਼ੂਕਦੇ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗ ਜੋ ਹਾਲੇ ਪਰਬਤ ਦੀਆਂ ਢਲਾਣਾਂ ਤੇ ਪੱਥਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਰਾਹ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹਰ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਕਰਦਾ ਵੇਗ ਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋ, ਉਸ ਕੋਲ਼ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਣ ਲਈ ਰੁਕਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਨੁਕਤਾ:- ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੌਂਪੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ - ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਕਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਸਨੂੰ ਭੰਡਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਮੁਗ਼ਲ ਹਕੂਮਤ ਪਾਸੋਂ ਜਾਗੀਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ।

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ਼ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਦੂਜੀ ਗ਼ਲਤ ਫ਼ਹਿਮੀ ਇਹ ਫੈਲਾਈ ਗਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਭਰ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਰਹਿਣ

ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਲੋੜ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ- ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਚੱਕਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ- "ਸਕਲ ਧਰਮ ਮੇਂ ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।"... ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਤਿੰਨ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਪਤਨੀਆਂ ਸਨ। ਸੋ, ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਉੱਕਾ ਹੀ ਦਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਂਝ ਵੀ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਦੋ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਕੇ, ਦੱਸੇ! ਕਿਸ ਸਿੱਖ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ?

ਤੀਜੀ ਗੱਲ, ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਦੋਸ਼ੀ ਤੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਕੁਝ ਹੱਥੀਂ ਲਾਉਣ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਖੁਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਮੋਹਰੀ ਚੋਲ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਬਾਬਾ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ (ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਗੁਰੂ) ਦੇ ਵੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਦੱਸਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵੀ ਸੀ, ਸਿੱਖ ਉਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਘਾਤਕ ਅਸਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਜੋ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਘੜਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੱਕਾਰੀ, ਪਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ਼ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ। ਕੁਝ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ:-

- ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ 'ਖੰਡਾ-ਪਾਹੁਲ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਤ, 'ਚਰਨ-ਪਾਹੁਲ' ਨਾਲ਼ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

- ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ' ਕਾ ਖ਼ਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਵਾਂ ਨਾਅਰਾ- "ਫ਼ਤਹਿ ਦਰਸ਼ਨ" ਘੜ ਲਿਆ ਸੀ।

- ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਏ ਸਨ।

- ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਨੀਲਾ ਬਾਣਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਲਾਲ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

- ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਭੋਜਨ ਮਾਸ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਭੋਜਨ ਲੈਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

- ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦਾ ਘੁਮੰਡੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਤਖ਼ਤ ਵਾਲੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਏਨੇ ਜੋਗੇ ਕਿਥੇ ਸਨ।

ਪਰ ਬਾਬਾ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਚਤੁਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਏਨਾ ਕੁ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਪਾਸੋਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ... ਅੰਤ, ਉਹ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਲੜਾਈ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਵੇ। ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨੇਵਾਲੀਆ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'TURNING POINTS OF THE SIKH HISTORY' ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਦਬਾਅਹੇਠ ਆ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ (ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ) ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਤੱਥ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨੇਵਾਲੀਆ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ :- THE MATA (MATA SUNDARI) HAD MINGLED POLITICS AND POWER WITH HER OWN INTERESTS OR SAFETY AND THUS EXCOMMUNICATED THE KHALSA COMMANDER FROM THE FAITH, FOR NON OBE-DIENCE TO HER ORDERS, ISSUED IN IMPRISONMENT AND UNDER DURESS AND FEAR, ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇ ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੱਤਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗਿਆਰ੍ਹਵਾਂ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਬਾ ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਰਚੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਗ਼ੱਦਾਰ ਨਾਇਬਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਤੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹ ਮੱਚੀ ਤੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਸਟੇਟ ਤੀਲ੍ਹ-ਤੀਲ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਬਿਖਰਨ ਲੱਗੀ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ! ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਬੀਜ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਬੀਜਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਤੇ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖ਼ੂਬ ਪੁੰਗਰਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਰਖ਼ਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ।

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ੧੨ ਮਈ ੧੭੧੦ ਈ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ੨੫ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ, ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਤੇ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰੋਸਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜੀ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਕਿ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਉਹ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਨਿਰਮੂਲ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਰੋਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸ਼ਮ੍ਹੇ 'ਤੇ ਬਲਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰਵਾਨੇ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ, ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਰਮਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਨਾਲ, ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਗ਼ਲਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਝਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਸ਼ਾਲਾ! ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਯੁੱਧ ਛਿੜੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਆਲਮ ਹਟੇ। ਹਾਂ! ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਧਾਰ ਵਿਚਾਲੇ ਦਗਾ ਦੇ ਕੇ ਡੋਬਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਪਰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ

ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਨ 2010 ਈ. ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ। ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਗਈ ਇਹ ਜੰਗ ਖ਼ਾਲਸੇ ਲਈ ਜਿੰਦਗੀ-ਮੌਤ ਦੀ ਜੰਗ ਸੀ। ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨੇ 'ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ' ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਜੇਤ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜਗਾਈ ਸੀ, ਉਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਝੱਖੜਾਂ ਤੇ ਤੂਫ਼ਾਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ, ਅੱਜ ਵੀ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸੀਨੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸੂਹੀ ਲਾਟ ਬਣ ਕੇ ਮਚ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦ ਸਿੱਖ ਜਗਤ 12, ਮਈ, 2010 ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਤੇ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਵਿਖੇ ਸਰਹਿੰਦ ਫ਼ਤਹਿ ਦਿਵਸ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਮ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਗ਼ਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਅਵਸਰ 'ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਸਰਹਿੰਦ ਤੇ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦੀ ਲਹੂ ਭਿੱਜੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਉਸ ਦੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਜਰਨੈਲਾਂ ਤੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਬ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਪੜਚੋਲ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਅਸੀਂ, ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਵਰਗੇ ਅਣਖੀਲੇ ਜਰਨੈਲ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਆਬਰੂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬੋਟੀ ਬੋਟੀ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਲ, ਸੁਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। 'ਸਰਹਿੰਦ ਫ਼ਤਹਿ ਦਿਵਸ' ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਣਗੋਲੇ ਗਏ ਇਸ ਕੌਮੀ ਹੀਰੇ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਾਰਥਿਕ ਕਾਰਜ ਉਲੀਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਸਰਹਿੰਦ ਅਤੇ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਵਿਖੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜੰਗੀ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਜਰਨੈਲੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ

ਵ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਕਰਦਾ ਬੁੱਤ (ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਅਤੇ ਹੱਥ 'ਚ ਤਲਵਾਰ ਹੋਵੇ) ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਕੂਲੀ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ, ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ।... ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਰਹਾਂਗੇ, ਜਦੋਂ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਧਾਰਤਵੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਗ਼ੈਰ ਮੁਲਕੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਤੇ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸੁਨਹਿਰੀ ਜਿੱਤ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੋਗੇ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਜਿੱਤ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਮਹਿਮੂਦ ਗ਼ਜ਼ਨਵੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖ਼ਾਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗ਼ੈਰ ਮੁਲਕੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਯੁੱਗ ਪਲਟਾਉ ਤੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਰ! ਜਿਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਸਰਹਿੰਦ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ, ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਤੱਕ, "ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਮਾਰਗ" ਸਿਰਜ ਕੇ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਹ ਉਲਾਂਭਾ/ਮਿਹਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵਰਗੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧੇ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ! ਅਸੀਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੰਧ ਉਹਲੇ ਪਏ ਉਸ ਘੜੇ ਜਿੱਥੇ ਮੌਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦਾ ਇਹ ਵਰ੍ਹਾ, ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਉਲਾਂਭਾ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਇਸ ਅਵਸਰ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ, ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਹੰਡਲਾ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਪੰਡ ਨੂੰ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਸੁਰਖਰੂਹ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।... ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਵਾਰਸੇ!

"ਮੈਂਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਹੈ ਬੜੇ ਨਾਜ਼ ਕੇ ਸਾਥ,

ਤੁਮ ਭੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਿਲਾ ਦੇ ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੇ ਸਾਥ।"

9217845812

ਦਿੱਲੀ ਕੰਬੀ (1984)

ਨਿਹਚਲ ਦੀਪ ਚੀਮਾ

ਮੈਂ ਕੰਬੀ, ਮੈਂ ਰੋਈ,
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮਾਰਿਆ,
ਮੇਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਕੋਈ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਮੇਰੀ ਮਾਤਰ,
ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸੀ ਪਾਈ,
ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਹਾਂ,
ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੈਂ ਦੇਣਦਾਰ ਹਾਂ।

ਸਿਰ ਦੀ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ,
ਲਾਜ ਹਿੰਦ ਦੀ ਰੱਖ ਲਈ,
ਹਿੰਦ ਨਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਿੰਦੁਸਥਾਨ,
ਬਣਨਾ ਸੀ ਇਸ ਮੁਸਲਮਾਨ।

ਟਾਇਰ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ,
ਅੱਗਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈ ਜਾਣ,
ਚਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਕਹਿਲਾਣ ਵਾਲੇ,
ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਉੱਪਰ ਸੜੀ ਜਾਣ।

ਚਰੱਖੜੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ,
ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਏ ਸੀ ਇਹਨਾਂ,
ਜ਼ੁਲਮ ਸਿਤਮ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਇਆ,
ਲੋਕਤੰਤਰ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾਇਆ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਵਾਰ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤੇ,
ਚਾਦਰ ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਦਾਗ਼ ਲਾਇਆ,
ਕੀ ਕਰਾਂ ਇਸ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ ਮੇਰਾ ਕਾਲਾ ਕਰਵਾਇਆ।

ਲੀਡਰ ਜੀਉਂਦੇ ਮਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ,
ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਰਵਾਉਂਦਾ,
ਦਰਖਤ ਚਾਹੇ ਸਾਰੇ ਡਿੱਗਣ,
ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕੰਬਾਉਂਦਾ।

ਮੈਂ ਕੰਬੀ, ਮੈਂ ਰੋਈ,
ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮਾਰਿਆ,
ਮੇਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਕੋਈ।

ਇਕੱਲ

ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਹਿਰਾਂਵਾਲਾ

ਮੇਰੇ ਜਿੰਮੇ ਲੱਗਾ ਕੰਮ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ
ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ
ਮੁਕਾ ਲਵਾਂ, ਤੇ ਫਿਰ
ਜਿਥੇ ਕਿਸਮਤ ਲਿਜਾਵੇ
ਜਾ ਰਹਾਂ।

ਪਰ ਹੁਣ ਝੁੱਬਦਾ ਸੂਰਜ
ਬੜਾ ਹੀ ਲਗਦੈ ਸੁੰਦਰ
ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਵਾਂਗ
ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ, ਟੁਟਦੇ ਤਾਰੇ ਦੀ
ਲੰਮੀ ਲੀਕ, ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਨੂੰ
ਜਾਂਦੀ ਏ ਰਾਹ ਵਿਖਾ, ਤੇ ਰਾਹੀਂ
ਤੱਕ ਉਹਨੂੰ ਕੰਬਦਾ।

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹੈ ਯਕੀਨ
ਪਹੁੰਚਾਂਗਾ ਮੰਜਲ ਤੇ ਜਰੂਰ
ਪਰ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ, ਜੋ ਛੱਡ ਗਏ ਸਾਥ ਮੇਰਾ
ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿਤੀ ਇੱਕਲ ਦਾ
ਮੇਰੇ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਏ ਅਸਰ
ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਯਾਦ ਏ
ਮੈਂ ਜਿਥੇ ਵੀ ਬਹਾਂ।

ਧਰਤੀ ਸਾਰੀ ਜੋ
ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਜਾਣੀ ਪਹਿਚਾਣੀ
ਪਹਾੜਾਂ 'ਚੋਂ ਦੀ, ਨਿਕਲੇ ਸਜੀਵਤ ਝਰਨੇ
ਤੇ ਮੁਰਦਾ ਦਰਿਆ
ਮੇਰੇ ਹੁਣ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਮੈਂ ਨਕਸ਼ਾ ਤੱਕਦਾਂ
ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਹ, ਏ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।

ਪੂਰਬ ਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚਲਾ
ਫ਼ਰਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ
ਹੁਣ ਸ਼ਾਮ ਏ, ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ
ਮੰਡਰਾ ਰਹੇ ਨੇ
ਗਿਰਝਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ
ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ਗਨ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ।

9872001329

ਹਾਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੁੱਝ ਵਿਗਿੜਿਆ ਡੁੱਲੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਖਾਸ ਰੂਪਾਂ ਦੱਸ ਨਿਆਰੇ ਖਾਲਸਿਆ,
ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦਾ।
ਤੂੰ ਏ ਭੋਰਾ ਸਿੱਖਾ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ,
ਬਣਦਾ ਜਾਨੈਂ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਭੁੰਡ ਗੋਹੇ ਦੇ ਵੇਰਾਂ ਦਾ।
420 ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਏ ਠੰਗਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦਾ,
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵਪਾਰੀ ਤੇਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਦਾ।
ਇੱਕੀਆਂ ਦਾ ਤੂੰ ਨਿਉਂਦਾ ਇਕਵੰਜਾ ਵਿੱਚ ਮੋੜਦਾ ਏਂ,
ਤੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਦਾ।
ਸਿਦਕ, ਜ਼ਮੀਰ, ਅਣਖ ਤੇਰੀ ਕਿਉਂ ਮਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਏ,
ਅਸਰ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੇਰਾਂ ਦਾ।
ਕਾਬਲ ਵੀ ਸਰਦਾਰਾ ਤੈਥੋਂ ਥਰ ਥਰ ਕੰਬਦਾ ਸੀ,
ਸਿੱਕਾ ਜਿੱਥੇ ਚੱਲਿਆ ਨਲੂਏ ਜਿਹੇ ਦਲੇਰਾਂ ਦਾ।
ਸਿੱਖ ਮਿਸਾਲ, ਮਸ਼ਾਲ ਸੀ ਸੱਚ ਦੀ, ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਉੱਤੇ,
ਐਪਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਢੋਂਹਦਾ ਫਿਰਦਾ, ਪੱਥਰ ਹਨੇਰਾਂ ਦਾ।
'ਬਗਲੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਨ' ਅਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣ ਲੈ ਤੂੰ,
ਹਾਲੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੁੱਝ ਵਿਗਿੜਿਆ ਡੁੱਲੇ ਬੇਰਾਂ ਦਾ।

9878573068

ਗਜ਼ਲ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੈਲਵੀ
ਬਹਿਰ (ਹਜ਼ਬ ਮੁਸੱਮਨ ਸਾਕਿਮ)

ਝੁਕਾ ਕੇ ਸਿਰ ਦਸਮ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ,
ਮੈਂ ਅੱਜ ਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਟੁਕੜੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਵਾਰਤੇ ਜਿਸਨੇ,
ਮੈਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਉਸ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਜੇ ਨੀਂਹੇ ਪੈਰ ਤੁਰਿਆ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਡਿਆ ਉੱਤੇ,
ਮੈਂ ਉਸ ਨੀਲੇ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਝੁਕਾਈ ਧੌਣ ਸੀ ਜਿਸ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਹਕੂਮਤ ਦੀ,
ਮੈਂ ਕਲਗੀ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਜੀਹਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਇੱਕ ਛਿੱਟ ਨੇ ਤੁਝਾਏ ਬਾਜ਼ ਚਿੜੀਆਂ ਤੋਂ,
ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਜੀਹਦੇ ਦਰਬਾਰ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਸਬਕ ਮਿਲਦਾ,

ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰੋ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਸੰਪਾਦਕ

ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰੋ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਕਹਿਣੀ ਐ,
ਫੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ ਇਹਦੀ ਬੰਨੇ ਲਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਐ।
ਹਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨਿੱਤ ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋ,
ਛੱਡਣੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕੁਰਸੀ ਜੱਫਾ ਮਾਰੀਂ ਬੈਠੇ ਹੋ।
ਰੋਕੋ ਬਿਪਰਵਾਦ ਨੂੰ, ਢਾਲ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਐ,
ਫੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ.....

ਪੁੱਤਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦਾੜੀ, ਮੁੱਛਾਂ ਸਿਰ ਵੀ ਮੁੰਨਦੇ ਨੇ,
ਪੀ ਪੀ ਨਿੱਤ ਸ਼ਰਾਬਾ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ।
ਸੋਧੂ ਲਹਿਰ ਘਰ ਤੋਂ ਸੁਰੂ ਕਰਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਐ,
ਫੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ.....

ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਡੇਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
ਸਾਰੀ ਉਮਰੇ ਦਰ ਦਰ ਦੇ ਉਹ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੇ ਨੇ।
ਡੇਰੇਦਾਰੀ ਰਲ ਕੇ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਐ,
ਫੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ

ਗੁੱਗਾ ਸੀ ਗਪੇੜਾ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕਹਿ ਗਿਆ ਸੀ,
ਮੜੀ ਮਸਾਣਾ, ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ।
ਮੁੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਅਲਖ ਜਗਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਐ,
ਫੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ.....

ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਦੋਖੀਆਂ ਦੇ ਕਿਉਂ ਪਾਪ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋ?
ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕਿਉਂ ਕਤਲ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋ?
ਹੁਣ ਤਾਂ ਯਾਰੀ ਨਾਲ ਨਸੀਬ ਦੇ ਪਾਉਣੀ ਪੈਣੀ ਐ,
ਫੁੱਬਦੀ ਬੇੜੀ..... 9465216530

ਮੈਂ ਉਸ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਸਿਖਾਇਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨੱਚਣਾ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਜਿਸਨੇ,
ਮੈਂ ਉਸ ਬਾਗੀ ਦੀ ਉਸ ਵੰਗਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਕਿਹੈ ਜਿਸਨੇ ਇੱਕੋ ਜਾਤ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
ਮੈਂ ਉਸ ਮਹਿਸੂਬ ਦੀ ਗੁਫ਼ਤਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਜਿਦੇ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਟਾਪਾਂ ਤੋਂ ਕੰਬਿਆ ਤਖ਼ਤ ਦਿੱਲੀ ਦਾ,
ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਗਰਜ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਮਿਰਾ ਸਿਰ ਖੁਦ ਬਖ਼ੁਦ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਝੁਕਦਾ ਹੈ,
ਮੈਂ ਉਸ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
ਅਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ 'ਕੈਲਵੀ' ਜਿਸਨੇ ਸਿਖਾਈ ਹੈ,
ਮੈਂ ਉਸ ਕੌਮੀ ਸਿਪਾਹ ਸਾਲਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

9878381474

ਨਾਸ ਮਾਰਤਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਖੰਨਾ

ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਮੰਨ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਭਾਣਾ ਕਰਤਾਰ ਦਾ।

ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤਾ ਲੋਕਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਵਿੱਚ ਤ੍ਰਿਜਣਾਂ ਕੱਤਣਾਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ ਦੂਰ ਦੀਆਂ।

ਕੋਈ ਨਾ ਕਰਦਾ ਗੱਲਾਂ ਹੁਣ ਬੇੜੀ ਦੇ ਪੂਰ ਦੀਆਂ।

ਜੀਨਾਂ ਨੇ ਥਾਂ ਮੱਲਿਆ ਘੱਗਰੇ ਤੇ ਸਲਵਾਰ ਦਾ।

ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤਾ ਲੋਕਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੇ ਲੋਕੀ ਭੁੱਲ ਗਏ।

ਟੀ.ਵੀ ਦੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਗਾਣਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭੁੱਲ ਗਏ।

ਅੱਧ ਕੱਜਿਆ ਜਿਹਾ ਜਿਸਮ ਦੇਖ ਕੇ, ਖੁਸ਼ ਨੇ ਨਾਰ ਦਾ।

ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤਾ ਲੋਕਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਮਾਮਾ, ਮਾਸੜ, ਫੁੱਫੜ ਦਾ ਨਾ ਪਤਾ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ।

ਆਂਟੀ ਅੰਕਲ ਖਾ ਗਏ ਸਭੇ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ।

ਇੱਕੋ ਹੈ ਪਹਿਰਾਵਾ ਮੋਨੇ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਦਾ।

ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤਾ ਲੋਕਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ, ਲੱਸੀ ਤੇ ਮੱਖਣ, ਹਜ਼ਮ ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।

ਨੂਡਲ, ਬਰਗਰ, ਹੋਟ ਡੌਗ ਸਭ ਸਿਹਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਰਸਤਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਾਢੇ ਜੀਵਨ ਉੱਚ ਵਿਹਾਰ ਦਾ।

ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤਾ ਲੋਕਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਹੁੰਦਾ, ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਓਹੀਓ ਨੇ ਦੋ ਚਾਰ ਗੀਤ, ਜੋ ਹਰ ਥਾਂ ਗਾਉਂਦੇ ਨੇ।

ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ ਸ਼ੌਂਕੀ ਤੂੰਬੀ ਅਤੇ ਸਿਤਾਰ ਦਾ।

ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤਾ ਲੋਕਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਬੱਚੇ ਬੋਲੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ।

ਅਨੰਦਕਾਰਜ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਰਕਾਂ

ਕਾਕਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ
ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਕਲੌੜ (ਨੰਦਪੁਰ)
ਜਿਲ੍ਹਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੁਭ
ਅਨੰਦਕਾਰਜ ਬੀਬੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਪਿੰਡ
ਮੁੰਡੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਤੀ 04-04-2010 ਨੂੰ
ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਮਰਿਆਦਾ ਨਾਲ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅਦਾਰਾ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸੁੱਭ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਲੱਖ
ਲੱਖ ਮੁਬਾਰਕਾਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੇ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਜੋੜੀ ਦਾ ਸਾਥ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੇਡਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੀਕ ਬਣਿਆ
ਰਹੇ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਬੜੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਾਕੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਲੜਦੇ ਨੇ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਦਰਜਾ ਟੀਚਰ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ।

ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤਾ ਲੋਕਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

ਪੱਛਮ ਦੇ ਸਭ ਔਗੁਣ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਪਣਾਏ ਨੇ।

ਆਪਣੇ ਸੀ ਜੋ ਚੰਗੇ, ਉਹ ਸਭ ਖੁੱਜੇ ਲਾਏ ਨੇ।

ਸੰਧੂ ਖੰਨੇ ਵਾਲਾ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਉਚਾਰ ਦਾ।

ਨਾਸ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਤਾ ਲੋਕਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ।

98145-28023

ਸਿੰਘਾਂ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ

ਮੁੰਨ ਲਈਆਂ ਦਾੜੀ ਮੁੱਛਾਂ, ਸਿਰ ਵੀ ਮੁਨਾ ਲਿਆ,

ਸਿੰਘਾਂ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਬਣਾ ਲਿਆ?

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ, ਪਰਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ,

ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂ ਭੁੱਲ ਗਏ,

ਛੱਡੇ ਪੰਜ ਕੱਕੇ, ਕਾਹਤੋਂ ਕਹਿਰ ਕਮਾ ਲਿਆ,

ਸਿੰਘਾਂ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਬਣਾ ਲਿਆ?

ਭੁੱਲ ਗਏ ਕਿਉਂ ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ,

ਖਾਲਸੇ ਲਈ ਹੋਏ, ਉਹ ਸ਼ਹੀਦ ਅਨਮੋਲਾਂ ਨੂੰ,

ਕੇਸਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਲਿਆ,

ਸਿੰਘਾਂ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਬਣਾ ਲਿਆ?

ਦਸਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੰਘ ਸਜਾਏ ਸੀ,

ਚਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ, ਸ਼ੇਰ ਗਿੱਦੜੋਂ ਬਣਾਏ ਸੀ,

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੋਂ ਦਗਾ ਹੈ ਕਮਾ ਲਿਆ,

ਸਿੰਘਾਂ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਬਣਾ ਲਿਆ?

ਬੋਲ ਸੀ ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਦਾ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਜਾਣ ਲਿਓ,

ਲੱਖਾਂ 'ਚ ਖੜੋਤਾ ਮੇਰਾ ਸਿੰਘ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਓ,

ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਸਿੰਘ ਉਹੋ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਛੁਪਾ ਲਿਆ,

ਸਿੰਘਾਂ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਬਣਾ ਲਿਆ?

ਇੱਕ ਗੱਲ ਮਨੋਂ ਯਾਰੋ, ਕੁੱਝ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿਓ,

ਸਿੰਘ ਅਖਵਾਂਦੇ ਸਿੰਘ ਬਣ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿਓ,

ਸੈਣੀ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲੀ ਭੁੱਲ ਉੱਤੇ ਬੜਾ ਪਛਤਾ ਲਿਆ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਬਣਾ ਲਿਆ?

ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਿਆਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਕੀ ਬਣਾ ਲਿਆ?

9888158656

ਦਸਵੰਧ

ਬੀਬੀ ਸਵਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਵੱਲੋਂ 'ਦਸਵੰਧ' ਦੀ ਚਲਾਈ ਰੀਤ ਨੂੰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦਸਵੰਧ ਦੇ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਤ-ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਲਈ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ- ਜਿਥੇ ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਇੱਕ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਲੰਗਰ ਛਕਦਾ ਹੈ। ਭੁੱਖੇ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟਦੀ ਹੈ। ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡਾ ਦਸਵੰਧ ਉਹਨਾਂ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਕ ਸਟਾਲਾਂ ਜਾਂ ਹਾਕਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਦਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਮੁਫਤ ਜਾਂ ਨਾ ਮਾਤਰ ਕੀਮਤ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਵਾਂ ਵੰਡਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਸਵੰਧ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਸਵੰਧ ਦੇ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ।

ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦਸਵੰਧ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ ਉਸ ਦੀ ਮਾਇਆ

ਹੋਰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਉਹ ਫਲਦੇ ਫੁਲਦੇ ਹਨ। ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਬਰਕਤਾਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦਾ ਦਸਵੰਧ 21/1 ਘੰਟੇ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 1/2 ਘੰਟੇ ਬੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਕਸਰ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਮਰਣ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ ਬਣੇਗਾ- ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਹੀ ਵਿਘਨ ਪੈਣਗੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੰਵਰੇਗਾ। ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਮਨ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਲਗਨ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਭਰਕੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਕੱਢਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।

੧. ਗੋਬਿੰਦ ਭਜਨ ਬਿਨੁ ਬ੍ਰਿਥੇ ਸਭ ਕਾਮ॥
ਜਿਉ ਕਿਰਪਨ ਕੇ ਨਿਰਾਰਥ ਦਾਮ॥
੨. ਤੁਧੁ ਚਿਤਿ ਆਏ ਮਹਾ ਅਨੰਦਾ॥
ਜਿਸੁ ਵਿਸਰਹਿ ਸੋ ਮਰਿ ਜਾਇ॥
੩. ਭਜਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਭੂਲਿ ਮਤ ਜਾਹੁ॥
ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਕਾ ਏਹੀ ਲਾਹੁ॥

1329, ਸੈਕਟਰ 44 ਬੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਪੁੱਠਾ ਗੋੜਾ

ਬਲਜੀਤ ਫਿਡਿਆਵਾਲਾ

ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਂਭ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਿਉ ਆਪਣੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਤਹਿ ਲਾ ਲਾ ਕੇ ਅਟੈਚੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਆਲੂਆਂ ਦੇ ਪਰੋਠਿਆਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਹਿ ਲਾ ਲਾ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੱਪੂ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, “ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੀ ਲੇਟ ਨਾ ਹੋ ਜਿਉ, ਛੇਤੀ ਕਰੋ, ਸਫਰ ਵੀ ਖਾਸਾ ਲੰਮੇ ਕਿਤੇ ਬੱਸ ਈ ਨਾ ਲੰਘ ਜੇ। ਜੈ ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਦਾ ਵੀ ਕੁੱਛ ਨੀ।”

ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੱਥੋਂ ਖਿਸਕਣ ਵਾਲੇ ਨੋਟਾਂ ਵਾਲਾ ਅਟੈਚੀ ਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਪਿਉ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਅਗਲੇ ਪਲ ਪੱਪੂ ਦਾ ਪਿਉ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਅਟੈਚੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਿਵਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਸਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਬਣਾਏ ਮੋਟੀ ਫੀਸ ਵਾਲੇ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਬੱਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਸੋਚਾਂ, ਬੱਲੇ ਮਾਲਕਾ, ਦੇ ਤਾ ਪੁੱਠਾ ਗੋੜਾ।

9888515261

ਚਾਰ ਮੁਏ ਤੇ ਕਿਆ ਭਇਆ

ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੈਂਟਰਲ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਤੇ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ)

ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੇ ਕਵੀ ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸੋ ਉਪਰੋਕਤ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਹਰ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਜੋੜ ਕੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਵਲੋਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ

- 12- ਵੇਖ ਮੁਸਕਾਨ ਆਈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉੱਤੇ,
ਦਿਲ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦਾ ਖਾ ਗਿਆ ਉਛਾਲ ਨੂੰ।
ਏਦਾਂ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਆਵਣਾ ਨਾ ਹੱਥ ਸਾਡੇ,
ਛੱਡੀਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕਰੀਏ ਨਾ ਟਾਲ ਨੂੰ।
ਭੁੱਖ-ਮਰੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਏ,
ਔਖਾ ਹੈ ਲਗਾਉਣਾ ਹੁਣ ਵੈਰੀਆਂ ਥੀਂ ਭਾਲ ਨੂੰ।
ਸ਼ਹਿਰ ਜਲੰਦੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੁਣ ਹੱਥ ਤੇਰੇ,
ਕਹੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਲ ਨੂੰ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ

- 13- ਹੱਸ ਕੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਖਦੇ ਨੇ ਮਾਤਾ ਤਾਈਂ,
ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਚਾਲ, ਤੁਸਾਂ ਰਤਾ ਵੀ ਨਾ ਜਾਣਦੇ।
ਛਲ ਤੇ ਕਪਟ ਨਾਲ ਭਰੇ ਨੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸਾਰੇ,
ਕੱਚੇ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਪੂਰੇ ਹੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ।
ਰੂਪ ਨਾ ਭੁਜੰਗ ਦਾ ਇਹ ਤਜਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾ ਹੀ।
ਹੋਵਦੇ ਨਾ ਮਿੱਤ ਕਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ।
ਛੱਡਕੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਜੇ ਅਸੀਂ ਨਿਕਲੇ ਬਾਹਰ ਕੇਰਾਂ,
ਘੇਰਨਗੇ ਸਾਨੂੰ ਆਇ ਅੰਦਰ ਮੈਦਾਨ ਦੇ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਫਿਰ ਕਹਿਣਾ

- 14- ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਬੇਟਾ,
ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੜ ਹੋ ਗਏ ਸ਼ਹਿਦ ਨੇ।
ਤੇਰੇ ਆਖੇ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਟਣਾ ਕਦਮ ਨਹੀਂ,
ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਧਨੋਂ ਤੇਰੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮੁਰੀਦ ਨੇ।

ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਤੇਰੇ ਇਕ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਠਾਇਆ ਬੰਨ੍ਹ ਤੇਰੀ ਹੀ ਤਾਕੀਦ ਨੇ।
ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਜਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੇ ਬਚ ਜਾਵੇ,
ਰਸਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੱਕ ਰਹੇ ਕਈ ਦੀਦ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵਿਖਾਉਣਾ

- 15- ਹੁਕਮ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਮਾਤਾ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ,
ਧਰਮ ਈਮਾਨ, ਲਈਏ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦਾ ਤੋਲ ਜੀ।
ਭੇਜਿਆ ਸੁਨੇਹਾ ਝੱਟ ਸੂਬੇ ਸਰਹੰਦ ਵੱਲੇ,
ਭੇਜੇ ਕੁੱਝ ਖੱਚਰਾਂ ਤੇ ਗਧੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਜੀ।
ਰਾਤੀਂ ਅਸੀਂ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਕਰ ਕੂਚ ਜਾਣਾ,
ਧਨ ਮਾਲ, ਬਚਿਆ ਜੋ, ਲੈਜੀਏ ਫਰੋਲ ਜੀ।
ਸੁਣ ਕੇ ਸੁਨੇਹਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ,
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਏ ਹੋਵਦੇ ਕਲੋਲ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਨਕਲੀ ਮਜ਼ਾਨਾ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣਾ

- 16- ਕਰ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਗਧੇ ਖੱਚਰਾਂ ਤੇ ਸਾਂਝ ਝੋਟੇ,
ਭੇਜ 'ਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਰਤਾ ਦੇਰ ਨਾ ਲਗਾਈ ਐ।
ਰਾਤ ਦਾ ਵਕਤ ਹੋਇਆ, ਤੱਕਦੇ ਗੋਬਿੰਦ ਬੈਠੇ,
ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਤਾਈਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ ਐ।
ਬੋਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਭਰ ਪੱਥਰ ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਰੋੜੇ,
ਇਕ ਇਕ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ, ਪਿੱਠ ਤੇ ਟਿਕਾਈ ਐ।
ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਕੱਢੇ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ,
ਪੰਜ ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਚਾਬਕ ਲਗਾਈ ਐ।

ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦਾ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈਣਾ

- 17 ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ' ਨਿਕਲ ਆਏ ਪਸ਼ੂ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ,
ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਵਾਂਗੂੰ ਘੇਰਾ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਨੇ ਪਾ ਲਿਆ।
ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਪਾਹੀ ਇਕ ਇਕ ਉੱਤੇ ਟੁੱਟ ਪਏ,
ਲੱਦਿਆ ਜੋ ਮਾਲ ਸਾਰਾ ਧਰਤ ਗਿਰਾ ਲਿਆ।
ਲੱਗਿਆ ਪਤਾ ਨਾ ਕਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਗ਼ਲ ਕਿਹੜਾ,
ਆਪੋ ਵਿਚ, ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਸੀ ਮਚਾ ਲਿਆ।
ਮਰ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੜ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ,
ਹੋਈ ਜਾਂ ਸਵੇਰ ਹੋਸ਼ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਸੰਭਾਲਿਆ।

ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ

- 18 ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਆ ਗਈ ਨਜ਼ਰ ਸਾਂਹਵੇ,
ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਿਖਨ ਵੇਖ ਹੋਏ ਬਹੁ ਹੈਰਾਨ ਸੀ।
ਹੋਏ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਅੱਖ ਲਗਦੀ ਨਾ ਗੁਰਾਂ ਅੱਗੇ,
ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਵੀ ਜਾਪੇ ਡਾਢੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ।
ਕਿਤਨਾ ਗ਼ਲਤ ਅਸੀਂ ਜਾਣਿਆ ਗੋਬਿੰਦ ਤਾਈਂ,
ਖੁਲ੍ਹੇਦੀ ਰਤਾ ਨਾ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਸੀ।
ਪੰਜ ਚਾਰ ਦਿਨ ਏਦਾਂ ਹੋਰ ਸੀ ਬਤੀਤ ਹੋਏ,
ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲਬਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਨ ਸੀ।

ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ

- 19- ਹੋਇਕੇ ਇਕੱਠੇ ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬੈਠੇ, ਜਰਵਾਣੇ,
ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਫੇਰ ਉਹੀ ਮਤਾ ਸੀ ਪਕਾਵਦੇ।
ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਕੇ, ਪੰਡਤ ਦੇ ਹੱਥ ਗੀਤਾ,
ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਭੇਜ, ਕਸਮਾਂ ਚੁਕਾਵਦੇ।
ਓਸ ਰਾਤ ਬੀਤਿਆ ਜੋ ਹੋਇਆ ਅਨਜਾਣੇ ਵਿਚ,
ਭੁੱਲਕੇ ਕਦੇ ਨਾ ਐਸਾ ਕਦਮ ਉਠਾਵਦੇ।
ਛੱਡ ਜਾਓ ਕਿਲ੍ਹਾ ਜਾਨ ਬਚ ਜਾਵੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ,
ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਸੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਵਦੇ।

ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲਣਾ

- 20 ਸੁਣ ਕੇ ਸੁਨੇਹਾ ਦੂਜਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ,
ਆਖਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਤਾਈਂ ਬੋਲ ਕੇ।
ਕੋਈ ਨਾ ਕਰੇਗਾ ਬੋਭਾ ਕਦੇ ਇਤਬਾਰ ਕੋਈ,

ਵੇਖ ਲਿਆਏ ਥੋਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤੱਕੜੀ 'ਚ ਤੋਲ ਕੇ।
ਮਾਰਨਾ ਜੀਵਾਵਣਾ ਹੈ ਹੱਥ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ,
ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਸੂਬੇ ਤਾਈਂ ਸਭੇ ਕੁੱਝ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ।
ਕੀਤਾ ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ,
ਰਹਿ ਗਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਪਾਰੇ ਵਾਂਗ ਡੋਲ ਕੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣਾ

- 21 ਬੱਦਲ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਵੇਖ ਮੁਖ ਮਾਲਸੇ 'ਤੇ,
ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਬੈਠੇ ਹੋਇ ਬਹੁ ਗੰਭੀਰ ਸੀ।
ਹੋਵੇ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਡਰ ਜੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਤੋਂ,
ਸੋਚ, ਸੋਚ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦਿਲਗੀਰ ਸੀ।
ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਬੱਦਲ ਹੀ ਘੇਰਦੇ ਨੇ,
ਪਰਲੋ ਤਾਂ ਆਉਣੀ ਡਾਢੀ ਘੱਤ ਕੇ ਵਹੀਰ ਸੀ।
ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ,
ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਦੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਤਦਬੀਰ ਸੀ।

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿਣਾ

- 22 ਦੋਇ ਕਰ ਜੋਤ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕਰੇ,
ਏਸ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ ਫਿਰ ਨੂੰ ਬਿਆਵਣਾ।
ਮੰਨੀਏ ਦਲੀਲ ਆਪਾਂ ਸੂਬੇ ਸਰਹਿੰਦ ਵਾਲੀ,
ਕਰਨਾ, ਕਠਿਨ ਹੁਣ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ।
ਜਾਨ ਵੀ ਜੇ ਬੱਚ ਜਾਵੇ, ਪੱਤ ਵੀ ਜੇ ਕਾਇਮ ਰਹੇ,
ਪਵੇਗਾ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਧਰਮ ਗਵਾਵਣਾ।
ਸੱਪ ਵੀ ਜੇ ਮਰ ਜਾਵੇ ਲਾਠੀ ਵੀ ਨਾ ਟੁੱਟੇ ਹੱਥੋਂ,
ਇਹੋ ਹੀ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ ਬਖਾਨਣਾ।

ਜਵਾਬ- ਗੁਰੂ ਜੀ

- 23- ਸੁਣ ਕੇ ਹਵਾਲ ਐਸਾ ਆਖਦੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ,
ਕਿਹੜੀ ਗੱਲੋਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹੋ ਗਿਐਂ ਉਦਾਸ ਤੂੰ।
ਪੰਜਾਂ ਸੱਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਰਹੀ ਹੁਣ ਖੇਡ ਸਾਰੀ,
ਦਿਲ ਤਾਈਂ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖ ਥੋੜਾ ਧਰਵਾਸ ਤੂੰ।
ਕਰ ਲਈਂ ਯਕੀਨ ਭਾਵੇਂ ਕਾਲੇ ਜ਼ਹਿਰੀ ਨਾਗ ਉੱਤੇ,
ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਤੇ ਭੁੱਲ ਕੇ ਨਾ ਕਰੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੂੰ।
ਜਾਨ ਜੇ ਬਚਾਇ ਅੱਜ ਟੁਰ ਗਿਓਂ ਛੱਡ ਸਾਨੂੰ,
ਮੌਤ ਵਲੋਂ ਫੇਰ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਖ਼ਲਾਸ ਤੂੰ।

ਜਵਾਬ - ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ

24 ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਰੋਸ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ,
ਇਕ ਇਕ ਪਲ ਹੁਣ ਕੱਟਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੈ।
ਦੁੱਖ, ਦਹੀਂ, ਮਖਣੀ, ਮਲਾਈ ਅਸੀਂ ਖਾਂਦੇ ਸੀ,
ਇਕ ਬੂੰਦ ਪਾਣੀ ਬਿਨਾਂ ਹੋਇਆ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੈ।
ਭੁੱਖ ਵਾਲਾ ਦੁੱਖ ਸਾਨੂੰ ਕੱਟਣਾ ਕਠਿਨ ਹੋਇਆ,
ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕੋਲੋਂ ਕਦੇ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਹੈ।
ਲੜਦੇ ਲੜਾਈਆਂ ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਦਤਾਂ ਬੀਤੀ ਹੋਈਆਂ,
ਜੰਗ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੁਣ ਹੁੰਦਾ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਹੈ।

ਜਵਾਬ- ਗੁਰੂ ਜੀ

25- ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੋਚ ਲੈ ਤੂੰ ਫੇਰ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ,
ਬੀਤੇ ਹੋਏ ਸਮੇਂ ਤਾਈਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਈਂ ਨਾ।
ਕਰਕੇ ਤੇ ਪਿੱਠ ਕਿਤੇ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵੱਲ,
ਮਾਝੇ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖੀ ਤਾਈਂ ਦਾਗ਼ ਤੂੰ ਲਗਾਈਂ ਨਾ।
ਕਰ ਇਤਬਾਰ ਕਿਤੇ ਝੂਠੇ ਇਕਰਾਰਾਂ ਉੱਤੇ,
ਦੀਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਐਵੇਂ ਚਲਾ ਜਾਈਂ ਨਾ।
ਨਿਕਲਿਆ ਤੀਰ ਹੱਥ ਆਉਣਾ ਨੂੰ ਕਮਾਨ ਵਿਚੋਂ,
ਗਲਤ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਤੀਰ ਵੀ ਗਵਾਈਂ ਨਾ।

ਜਵਾਬ - ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ

26- ਇਕ ਨਾ, ਅਨੇਕ ਵਾਰੀ ਸੋਚਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸਾਂ,
ਕਿਲ੍ਹੇ ਤਾਈਂ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਭਲਾਈ ਐ।
ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਰਲ ਮਿਲ,
ਗਊ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਦੀ ਕਸਮ ਬੈਠ ਖਾਈ ਐ।
ਜਾਪਦਾ ਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਭੱਥਿਆਂ 'ਚੋਂ ਤੀਰ ਮੁੱਕੇ,
ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵਣੀ ਲੜਾਈ ਐ।
ਕਰੀਏ ਪਹਿਲ ਆਪਾਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤਾਈਂ ਛੱਡਣ ਦੀ,
ਦੇਇ ਟੁੱਕ ਗੱਲ ਕਰ ਤੁਧ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਐ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ

27- ਆਖਰੀ ਬਚਨ ਸੁਣ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ,
ਹੱਸ ਕੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੀਤਾ ਫੁਰਮਾਨ ਜੀ।
ਰੋਕਦੇ ਨਾ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਰਤਾ ਅਸੀਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ,
ਸੁਣ ਲਿਆ ਤੇਰਾ ਅਸੀਂ ਆਖਰੀ ਬਖਾਨ ਜੀ।
ਲਿਖ ਕੇ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਜਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੂੰ,
ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਤੈਨੂੰ ਜਾਪਦੀ ਜੇ ਜਾਨ ਜੀ।
ਨਾ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਤੇਰੇ,
ਕਰਕੇ ਕਲਮ-ਬੰਦ ਰੱਖ ਜਾਹ ਬਿਆਨ ਜੀ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣਾ

28- ਪਾਇਕੇ ਹੁਕਮ ਏਨਾ ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਪਾਸੋਂ,
ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਝੱਟ ਉਠ ਹੋ ਗਿਆ ਤਿਆਰ ਸੀ।
ਸਿੰਘ ਉਨਤਾਲੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਏ,
ਲਿਖਿਆ ਬੇਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਇਨਕਾਰ ਸੀ।
ਨਾ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਡਾ ਅਤੇ ਨਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਤੇਰੇ,
ਗੁਰੂ ਦੇ ਫੜਾ ਕੇ ਹੱਥ ਹੋ ਗਏ ਫ਼ਰਾਰ ਸੀ।
ਹੋ ਗਏ ਬੇਮੁੱਖ ਸਾਰੇ ਛਕ ਕੇ ਪਾਹੁਲ ਤਾਈਂ,
ਮਾਝੇ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਧਰਤ ਨਿਘਾਰ ਸੀ।

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਾਣਾ

29- ਟੁਰ ਗਿਆ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਛੱਡ ਕੇ ਗੋਬਿੰਦ ਤਾਈਂ,
ਬੇੜੀ ਜਦੋਂ ਅਟਕੀ ਸੀ ਵਿਚ ਮੰਝਧਾਰ ਦੇ।
ਕੌਲ ਇਕਰਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਸੀ ਪਾਹੁਲ ਪੀ ਕੇ,
ਸਿੰਘ ਉਨਤਾਲੀ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਪਏ ਗ਼ਦਾਰ ਦੇ।
ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਅਲੋਪ ਹੋਏ,
ਧੰਨ! ਧੰਨ! ਧੰਨ! ਰੰਗ ਉਸ ਕਰਤਾਰ ਦੇ।
ਸੰਗ ਪਰਛਾਵਾਂ ਛੱਡ ਜਾਂਵਦਾ ਏ ਆਦਮੀ ਦਾ,
ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਰੰਗਲੀ ਬਹਾਰ ਦੇ।

ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣਾ

30- ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹੋਇਕੇ ਬੇਮੁੱਖ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ,
ਟੁਰਿਆ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਪੱਲਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਨੂੰ।
ਹੋਇਕੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਬੈਠੇ ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਆਹੇ,
ਆਏ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਜ਼ਰਾ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਉਣ ਨੂੰ।
ਕਰੋ ਨਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕੋਈ ਜਦੋਂ ਤੀਕ ਜ਼ਿੰਦ ਸਾਡੀ,
ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪਾ ਤੁਧ ਤੋਂ ਮਿਟਾਉਣ ਨੂੰ।
ਸਿੱਖੀ ਤਾਈਂ ਦਾਗ਼ ਨਾ ਕਦੰਤ ਅਸੀਂ ਲਾਵਣਾ ਏ,
ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਉਣ ਨੂੰ।

ਜਵਾਬ ਗੁਰੂ ਜੀ

31- ਕੋਈ ਨਾ ਫ਼ਿਕਰ ਸਾਨੂੰ ਸੁਣੋ ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ,
ਮੰਨਣਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਸੀਂ ਭਾਣਾ ਕਰਤਾਰ ਦਾ।
ਮੈਨੂੰ ਹੋ ਯਕੀਨ ਪੂਰਾ ਬਾਟੇ ਦੇ ਪਾਹੁਲ ਉੱਤੇ,
ਏਸ ਤਾਈਂ ਪੀ ਕੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖੀ ਨਾ ਵਿਸਾਰਦਾ।
ਭੇਡ ਤੋਂ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸ਼ੇਰ ਜਿਹਤਾ,
ਕਦੇ ਨਾ ਸ਼ਗਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਡਾਰ ਪਾਸੋਂ ਹਾਰਦਾ।
ਸਿੱਖ ਹੈ ਅਸਾਂ ਦਾ, ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਪੂਰਾ,
ਵੇਖਾਂਗੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਜੁਝਾਰ ਦਾ।

9814710668

ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ

ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਵਾਦ ਨਹੀਂ, ਨਾਨਕਵਾਦ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣੀਏ!

ਇਕਵਾਕ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਹਿਰਦੈ ਜਿਨ੍ਹ ਕੈ ਕਪਟੁ ਵਸੈ ਬਾਹਰਹੁ ਸੰਤ ਕਹਾਹਿ॥
ਵ੍ਰਿਸਨਾ ਮੂਲਿ ਨ ਚੁਕਈ ਅੰਤਿ ਗਏ ਪਛੁਤਾਹਿ॥

(ਗੁਜਰੀ ਮ. ਪੰਨਾ 491)

ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੱਤਲਬ ਪ੍ਰਸਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵੀਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਤੋਰੀ ਫੁਲਕਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਪਕੜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਝੂਠ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ, ਬਾਬੇ, ਡੇਰੇਦਾਰ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਆਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣਿਆਂ ਡੇਰਿਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਡੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੰਡੀ-ਪਖੰਡੀ ਅਖੌਤੀ, ਨਕਲੀ, ਡੇਰੇਦਾਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਦੀ ਉਪਮਾ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਲਗਾ ਕੇ, ਮੰਨ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ (ਲੰਮੇ ਚਿੱਟੇ ਚੋਲੇ, ਗੋਲ ਪੱਗ, ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਲਾ ਆਦਿਕ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ) ਅੱਗੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਦੇ, ਗੱਡੇ ਰਗੜਦੇ, ਵਰ ਮੰਗਦੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਾਸਰ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਮਾਰਤੰਡ ਪੰਨਾ 169 ਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਭਾ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਤ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਮਾਤ ਅਥਵਾ ਪੰਥ ਨਹੀਂ, ਅਰ ਨਾ ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਲਿਬਾਸ ਨਿਯਤ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਮਾ ਕੁੜਤਾ ਜਾਂ ਚੋਲਾ, ਸਿਰ ਤੇ ਛੋਟੀ ਗੋਲ ਪੱਗ, ਪੰਜਾਮੇ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਪੈਰੀਂ ਪਹਿਨੇ, ਇਹ ਸੰਤ ਦਾ ਖਾਸ ਭੇਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਨਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅਹੰਕਾਰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।” ਦਸਤਾਰ ਅਤੇ ਕਛਹਿਰੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਲਿਬਾਸ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਆਪਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਸੰਤਾਂ ਅੱਗੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕਈ ਵਾਰ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀ ਫਲਾਂ ਭੇਰੇ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਵੀ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਫਲਾਂ ਭੇਰਾ ਮਾਤਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਹ ਹੈ

ਕਿ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੇਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਮੁਰਦਾ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਜ਼ਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦਾ ਸੈਕੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ ਉਪਰ ਜਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਵਿਛਾਅ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਬੱਕਰੀ ਦਾ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਉਪਰ ਖੜਾ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ ਦੇ ਉਪਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਕੰਨੀ ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕੁੱਝ ਦੇਖਿਆਂ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦਹਾੜਿਆਂ ਹੋਇਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ ਝਪਟਣ ਲਈ ਬੱਕਰੀ ਦੇ ਉਪਰ ਫਲਾਂਗ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸਨੂੰ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਫੁੱਫਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੁਰਦਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਸ਼ੇਰ ਸਰਕਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਨਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਰਦਾ ਵੀਚਾਰਧਾਰਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ (ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਹੀ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤੋਰੀ-ਫੁਲਕਾ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਵਿੱਚ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੜੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਧ ਲਾਣਾ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਚਿਹਾ ਹੈ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਸਨੇ ਕਥਾ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਣਵਾਦੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਨਾਉਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੂਜਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ (ਧਾਰਨਾਵਾਂ) ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬਣਾਏ ਟੋਟਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਚੀਕ-ਚੀਕ ਕੇ ਗਾਉਣਗੇ। ਜੇ ਪੁੱਛੋ ਬਈ ਝੁਸੀ 1430 ਪੰਨਿਆ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਪੁਰ ਕੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਬੜਾ ਹੀ ਬੇਤੁਕਾ ਜਿਹਾ ਘੜਿਆ ਘੜਾਇਆ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਜੀ ਗਾਈਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਦੂਜਾ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਬਹੁੱਤ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬੰਦਾ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਅੱਜ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਆਦਾ ਸੀ (ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਹਮਣਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆ ਲੈਣ ਦੀ

ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬ੍ਰਹਮਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ) ਜਾਂ ਅੱਜ ਜਿਆਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਸਿੱਧਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਛਕਾਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਰੀ ਕਿਹੜੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾ ਜੁੜਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੰਮੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਸੀਤਾਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੀਆਂ, ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਭੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ ਪਾਠਕ ਸੱਜਣੋਂ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਤਸ਼ਾਹਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ: **ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਣੀਐ॥**

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਰੀਸੈ ਹੋਰਿ ਕਥੁ ਪਿਥੁ ਬੋਲਦੇ ਸੇ ਕੁੰਤਿਆਰ ਕੂਝੇ ਝਤਿ ਪਈਐ॥ (ਸਲੋਕ ਮ. 4, ਪੰਨਾ 304)

ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਹੀ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਲੈਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁੱਖਾਂ, ਸੀਤਾਂ, ਸਾਧਾਂ, ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁੱਤ ਵਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਧਾਂ ਸੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਡੂੰਘਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਸੱਚੇ ਸੀਤਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਭੇਖੀ ਸੀਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚੇ ਸੀਤਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਸੀਤ ਕੌਣ ਹਨ? **ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਭਿਸਰੈ, ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਮਨਿ ਮੰਤ੍ਰੁ॥ ਧੰਨ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ, ਪੂਰਨ ਸੇਈ ਸੰਤੁ॥**

(ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ, ਸਲੋਕ ਮ.5, ਅੰਗ 319)

ਭਾਵ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੁਆਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਯਾਦ ਹੈ। ਜੋ ਦੁਨਿਆਵੀ ਮੋਹ ਪਦਾਰਥਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ: **ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਸੰਤਨ ਤੇਰੇ, ਜਿਨਿ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ, ਲੋਭੁ ਪੀਠਾ ਜੀਉ॥**

(ਮਾਝ ਮਹਲਾ 5, ਅੰਗ 208)

ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਉਹ ਸੰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ ਨੂੰ ਪੀਹ ਦਿੱਤਾ (ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ) ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਜਿਧਰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਠੱਗ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਏ.ਸੀ. ਕਮਰੇ, ਚੇਲੇ ਚਾਟੜੇ, ਦਾਸੀਆਂ, ਭਾਤੇ ਦੇ ਗੁੰਡੇ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡੇਰੇ, ਆਪ੍ਰ ਬਣੇ 108,1008 ਆਦਿ। ਕੀ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਸੀਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਾਹਰਾਜ ਨੇ! ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਬਚਨ ਹਨ: **ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਨੁ ਪਰਬੋਧੈ ਅਪਨਾ ਪਾਣੈ ਅਵਰ ਰਿਝਾਵੈ॥**

ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪੁ ਹਿਰਦੈ ਜਾਪੈ ਮੁਖ ਤੇ ਸਗਲ ਸੁਨਾਵੈ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ 5, ਅੰਗ 381)

ਪਰ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ,

ਕੁਝ ਰੂਪਾ, ਕੁਝ ਪਹਿਨਣਹਾਰ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਹੀ ਅਗਾਂਹ ਹੋ ਰੋ ਕੇ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੈਨਾਂ, ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰੀਆਂ ਆਦਿ ਪਾਉਂਦੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ: **ਪਰ ਤ੍ਰਿਆ ਰੂਪ ਨ ਪੇਖੈ ਨੇਤ੍ਰੁ॥** (ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮ 5, ਅੰਗ 274)

‘ਤੇ ਇੱਥੇ ਅਜੋਕੇ ਨਕਲੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਆਪ੍ਰ ਬਣੇ ਸਾਧ ਸੰਤ ਨਿੱਤ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਵਰਗੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਜੇਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਕੀ ਪੀਸ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਨਾਗਨੀ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਮਾਇਆ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਨਕਲੀ ਸਾਧਾਂ ਸੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਣੇ ਬਗ਼ੈਰ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਸਾਦ ਲਾਣੇ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਜਾ ਡਿੱਗੇ ਹਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਸੰਤ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਪ ਹੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ, ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਜ ਸਕਿਆ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਏ ਹਨ: **ਅਵਰ ਉਪਦੇਸੈ, ਆਪਿ ਨ ਕਰੈ॥ ਆਵਤ ਜਾਵਤ ਜਨਮੈ ਮਰੈ॥**

(ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮ.5, ਅੰਗ 269)

ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਨਿਹਕਲੰਕ, ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ, 108, 1008, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਆਦਿ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅਜੇ ਆਪ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਪਏ ਨੇ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਭੇਖੀਆਂ ਦੇ ਭੇਖ ਦਾ ਜੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। **ਭੇਖ ਦਿਖਾਵੈ, ਸਚੁ ਨ ਕਮਾਵੈ॥**

ਕਹਤੇ ਮਹਲੀ, ਨਿਕਟਿ ਨ ਆਵੈ॥2॥

ਅਤੀਤੁ ਸਦਾਏ ਮਾਇਆ ਕਾ ਮਾਤਾ॥

ਮਨਿ ਨਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ, ਕਹੈ ਮੁਖਿ ਰਾਤਾ॥3॥

(ਸੂਰੀ ਮ. 5, ਅੰਗ 738)

ਭਾਵ ਕਿ ਭੇਖੀ ਮਨੁੱਖ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਚੇ ਭੇਖ, ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਦਾ ਬਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੂੰਹੋਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਢੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਗੀ (ਅਤੀਤ) ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੂੰਹੋਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।

ਸੋ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਕਲੀ ਸਾਧਾਂ ਸੀਤਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਸੋ ਆਓ ਪੁਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲੜੂ ਲੱਗ ਕੇ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਦੰਡੀਆਂ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਵਾਦ, ਬਾਬਾਵਾਦ, ਅਤੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਨਾਨਕਵਾਦ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣੀਏ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜੀਏ, ਵੀਚਾਰੀਏ ਅਤੇ ਅਮਲ ਕਰੀਏ।

ਮੋ. 98150-24920

ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਡਾ. ਬੀ ਆਰ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ 2010 ਨੂੰ 119ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਉੱਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਕ ਅਪੀਲ।

ਡਾ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ
ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਵੈਲਫੇਅਰ ਮਿਸ਼ਨ ਮੋਹਾਲੀ (ਰਜਿ.)

14 ਅਪ੍ਰੈਲ ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਜੀ ਦਾ 119ਵਾਂ ਜਨਮਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਧੂਮਧਾਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਪੂਰਵਕ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਡਾ. ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੀ ਇਹ ਚਿੱਠੀ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਛਾਪਕੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਡਾ. ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ 85 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਮਾਜਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਕੱਲ੍ਹ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਬਿਸਤਰ ਤੇ ਲੇਟੇ ਹੋਏ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਵੀਰੋ, ਭੈਣੋ ਬਜ਼ੁਰਗੋ ਅਤੇ ਬੱਚਿਓ,
ਜੈ ਭੀਮ, ਜੈ ਭਾਰਤ।

ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਆਪ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁੱਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਇਹ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੀ ਮਨਾਈਏ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਉਸ ਮਹਾਂ ਮਾਨਵ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮਸੀਹਾ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼, ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਵੀ ਝਾਤ ਪਾਈਏ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਪੂਰਨੇ ਪਾਕੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਸਾਖੀਓ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਸਿੰਧੂ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਮਹਿੰਜੋਦਾੜੋ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਪਰ ਆਰੀਅਨਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਦਾਸਤਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਰੀਅਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਜਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਡੀ ਅਮੀਰ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ,

ਸਾਡੇ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਵਰਣਾਂ, ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਵਿਚ ਵੰਡਕੇ ਖੇਰੂੰ- ਖੇਰੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਅਮਨ ਪਸੰਦ, ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀ, ਦਾਦੇ ਪੜਦਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਜ਼ੁਲਮ ਢਾਏ ਗਏ। ਚਤੁਰਵਰਣ ਵਿਵਸਥਾ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਪੀਨ ਸਾਨੂੰ ਚੌਥੇ ਵਰਣ ਵਿਚ ਰੱਖਕੇ ਸਾਰੇ ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਵਾਲੇ ਕੰਮ, ਘਿਰਣਾ ਵਾਲੇ ਗੰਦੇ ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲਾ ਦਿਤੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਆਰਾਮ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਖੋਹ ਲਏ। ਵਿਦਿਆ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵਰਜਿਤ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹਕੇ, ਹਥਿਆਰ ਰਖਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਕੇ, ਧਰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਕਪੜਾ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ, ਉਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਜੂਠ ਜਾਂ ਮਰੇ ਡੰਗਰ ਸਾਡੀ ਖੁਰਾਕ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਉਹ ਮੁਕਾਮ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੇ ਰਹਿਕੇ ਗਲ ਵਿਚ ਕੁੱਜਾ ਲਟਕਾਕੇ, ਕਮਰ ਨਾਲ ਝਾੜੂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਕੰਮ ਤੇ ਨਿਕਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਕੁੱਜਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜੇ ਬੁਕੱਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਬੁੱਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੁੱਕਕੇ ਧਰਤੀ ਖ਼ਿਸਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਝਾੜੂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ

ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਜੋ ਪੈੜ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਈ ਉਹ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਮਿਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਪੈੜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਉਚ ਜਾਤੀਏ ਨੂੰ ਭਿੱਟ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਉਚ ਜਾਤੀ 'ਤੇ ਪੈ ਕੇ ਭਿੱਟ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਤੁਰਨ ਲਗਿਆਂ ਘੰਟੀਆਂ ਖੜਕਾਕੇ ਤੁਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਚ ਜਾਤੀਏ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੂਦਰ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲੈਣ। ਜੇ ਕੋਈ ਸੂਦਰ ਉਚ ਜਾਤੀਏ ਨਾਲ ਉਚੀ ਬੋਲ ਪਏ ਤਾਂ ਜੀਭ ਕੱਟਣ ਤਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈਂਦੀ ਤੇ ਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਬੋਲ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਏ ਤਾਂ ਸਿੱਕਾ ਢਾਲਕੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਬੋਲੇ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਥੀਓ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਸਫਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣੀ ਪਈ। ਕੁੱਤੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਾਲਿਆ ਪੋਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਚੁੰਮਿਆ ਚੁੰਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸੂਦਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਪਸ਼ੂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਛੂਹਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਕੀ ਪਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਵੀ ਭਿੱਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਔਖੀ ਘਾਟੀ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਹੋਰ ਡੂੰਘੀ ਹੁੰਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਹਾਲਾਤ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਹੁੰਦੇ ਚੱਲੇ ਗਏ। ਤੇ ਫਿਰ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਔਕੜਾਂ, ਸਾਡੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਾਰਣ ਅਗਿਆਨਤਾ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ, ਵਧੀਆ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਮੱਤ, ਪੰਚ ਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਅਸ਼ਟ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਭਗ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤਕ ਸਮਤਾ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਦਿਅਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਸ਼ੋਕ ਨੇ ਬੁੱਧ ਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੋਤਰੇ ਬ੍ਰਹਿਦਰਿਥ ਦੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਬ੍ਰਹਿਦਰਿਥ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੈਨਾਪਤੀ ਪੁਸ਼ਪਾਮਿੱਤਰ ਵਲੋਂ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਬੁੱਧ ਰਾਜ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਾਤਪਾਤੀ, ਉਚ ਨੀਚ ਤੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮਨੂੰ ਸਿਮਰਤੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਕੇ ਸਗੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਮੁਹਰ

ਲਾ ਕੇ ਸੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਲਤਾੜਿਆ ਤੇ ਪਛਾੜਿਆ ਗਿਆ। ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਵਰਗੇ ਰਮਾਇਣ ਦੇ ਰਚੇਤਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੁਹਰ ਲਾਈ:-

ਢੇਲ, ਗੰਵਾਰ, ਸੂਦਰ ਔਰ ਨਾਰੀ, ਯੇ ਸਭ ਤਾੜਨ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ।

ਸਾਥੀਓ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਕਈ ਸੰਤਾਂ, ਮਹਾਤਮਾ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ, ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ, ਘਾਸੀਦਾਸ ਜੀ, ਕਬੀਰ ਜੀ, ਸੈਠ ਜੀ ਆਦਿ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਦਕਾ ਇਕ ਚਿਣਗ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਵਿੱਚ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਗਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਉਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੂਦਰਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੁੱਲ ਪਿਆ ਤੇ ਸੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸਗੋਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਹੈ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਲਤਾੜੇ ਤੇ ਪਛਾੜੇ ਸੂਦਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਗਿਦੜਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਚਿੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਤੜਾਉਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ। ਸੂਦਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਡੋਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਗੰਵਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਸੂਦਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਦੋਂ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੂਦਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਂਹਸੀ ਦਾ ਰਾਜ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਘੁਣ ਵਾਂਗੂ ਚੱਟ ਕਰਨ ਤੇ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਤੇ ਅਖੀਰ ਇਹ ਸੂਦਰ ਰਾਜ, ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਇਕ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਰਾਜ ਹੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਤੇ ਇਸਨੇ ਅੰਤ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਭੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵੀ ਖਤਰੇ ਦੇ ਕਾਗ਼ਾਜ਼ ਤੇ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖੁਰਦਾ ਖੁਰਦਾ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੀ ਸਾਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਜਕੜ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਤਾ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਦਕਾ ਤੋੜ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਦੇਰ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ।

ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਸੂਦਰਾਂ

ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਬਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਨਦਨਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਸੀ ਮਹਾਤਮ ਫੂਲੇ, ਨਰਾਇਣਾ ਗੁਰੂ, ਪੈਰੀਆਰ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਕੋਹਲਾਪੁਰ ਤੇ ਫਿਰ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ।

ਸਾਬੀਓ, ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਦੀਆਂ ਉਚ ਡਿਗਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਪੂਰੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧੀ ਪੂਰਵਕ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਡੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਖੋਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਪੱਕੀ ਮੁਹਰ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਕੁੱਤੇ ਬਿੱਲੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਮਾਜ ਅੱਜ ਵਿਦਿਆ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤਾ ਸਮਾਜ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਤੇ ਬੈਠਣ ਜੋਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਐਸ. ਪੀ. ਐਮ. ਐਲ. ਏ, ਸਰਪੰਚ, ਪੰਚ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਈ ਏ ਐਸ, ਆਈ. ਪੀ. ਐਸ ਵਰਗੀਆਂ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉਸ ਲਈ ਅਛੂਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਹਰ ਸੁਖ ਸਹੂਲਤ ਉਸ ਲਈ ਦੂਰ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਸਾਬੀਓ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਕੁ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਮਸਾਂ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਲਿਤ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਰਕ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜ ਵੀ ੮੪ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ੨੦ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੀ ਘਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ੬੦੦ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਬਾਨੀ ਵਰਗੇ ੬੦੦ ਕਰੋੜ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

੨੨ ਕਰੋੜ ਲੋਕੀ ਭੁੱਖ ਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਕ ਵੇਲੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਕਿਲੋ ਦੁੱਧ ਬਦਲੇ ਦਲਿਤ ਔਰਤ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਗੋਹਾ ਕੁੜਾ ਤੇ ਗੰਦ ਢੋਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਔਸਤਨ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੋ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅ.ਜਾਤੀ ਤੇ ਜਨ ਜਾਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹਨ ਅਸਲ ਗਿਣਤੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਕੇਸ ਬਾਇਆਂ ਤਕ ਅਪੜਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਵੀ ਮੰਨੁਵਾਦੀ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜੱਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ

ਮੰਦਰ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹੇ ਦਲਿਤ ਜੱਜ ਕਾਰਣ ਕਮਰੇ ਨੂੰ ਭਿੱਟਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਗੰਗਾਜਲ ਨਾਲ ਧੋਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ੪੦-੪੫ ਸਾਲਾ ਕਿਸਾਨ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਨਰੇਗਾ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸਾਲ ਵਿਚ ੧੦੦ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਹੈ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਅਮੀਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਮੁਆਫ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਬਿਜਲੀ ਵੇਚਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਪੌਣੇ ਦੋ ਲੱਖ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦਲਿਤ ਸਨ।

ਸਾਬੀਓ, ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਕਿਉਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸੇ ਹੀ ਬਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ੂਦਰ ਸਮਾਜ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇ ਜੋ ਅੱਜ ਅਨੁ. ਜਾਤੀ, ਜਨ ਜਾਤੀ, ਦੂਜੇ ਪਿਛੜੇ ਵਰਗ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਤੀ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੰਡ, ਇਹ ਜਾਤ ਪਾਤ, ਇਹ ਉਚ-ਨੀਚ, ਇਹ ਆਰਥਿਕ ਪਾੜਾ, ਇਹ ਸਮਾਜਕ ਲਾਹਣਤ ਸਭ ਬਾਹਮਣਵਾਦ ਤੇ ਦੂਜਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦ। ਬਾਹਮਣਵਾਦ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਬੜਨ ਲਈ ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ, ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਹੋਵੇ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਗਾਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ੨੬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜੀਫੇ ਦੁਆਕੇ ਬਾਹਰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭਿਜਵਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਜਰੂਰ ਸੋਚਣਗੇ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਰੋ ਪਏ ਸਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧੋਖਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਜ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਹੈ। ਅਜ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ, ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਵਿਚ, ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਪੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਉਸ ਪੱਧਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਪੱਧਰ ਦਾ ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਕੇ ਬਾਮਸੇਫ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡੀ. ਐਸ. ਫੌਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਹੁਜਨ

ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੇ ਐੱਜ ਯੂ.ਪੀ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜ ਤੇ ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਰ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਰਗ ਦਾ ਰੋਲ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਾਗਰਿਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਗਦੇ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਕੰਮ, ਅਖਬਾਰੀ ਲੇਖਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਸਾਹਿਤ ਰਾਹੀਂ, ਨਾਟਕਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਸਿੱਪੋਜ਼ੀਅਮ, ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਦਲਿਤ ਸਮਾਜ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ “ਮੈਂ ਜੋ ਵੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਤੇ ਔਕੜਾਂ ਝੇਲਦਿਆਂ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਂ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਲਿਆ ਸਕਿਆ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣਾ

ਹੈ। ਜੇ ਅਗੇ ਨਾ ਲਿਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਭਾਵੇਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇਣਾ। ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਮ ਕਰਤੱਵ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ।” ਮੇਰਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਹੈ “ਬਹਾਨੇ ਨਾ ਬਣਾਓ, ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰੋ।”

ਸਾਥੀਓ, ਆਓ ਅਜ ਇਸ ਪਵਿਤਰ ਦਿਵਸ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੰਘਾਲੀਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁਛੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਕਰਜ਼ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਦਾ? ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਆਪਣੇ ਰਹਿਬਰ ਦਾ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰਹਿਬਰ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨਕੇ ਉਸਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਾਂਗੇ? ਕੌਣ ਆਵੇਗਾ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ? ਕੌਣੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਆਪਣੇ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਦਾਰੂ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਬਾਬਾ ਸਾਹਬ ਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਤੁਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡੀ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਧੋਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਆਓ ਇਸ ਪਵਿਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ ਇਹੀ ਸੰਕਲਪ ਲਈਏ।

9417372241

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਸਾਥੀ

ਸਰਦਾਰ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ

(1837-1887)

ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੋਮਲ

ਸ. ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ “ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ” ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ। ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1884-85 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਲਗਭਗ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਰਹਿਕੇ ਇਸਾਈ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਤੋੜ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਕਿ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਆ ਸੰਭਾਲਣ। ਫ੍ਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਅਧੀਨ ਪਾਂਡੀਚਰੀ ਵਿੱਚ ਜੋ Punjab Government-in-exile ਬਣੀ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਬਣੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਤਕੜੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਾਂਡੀਚਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ 18 ਅਗਸਤ 1887 ਨੂੰ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਦਾ ਅਕਾਲ-ਚਲਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ।

9463585002

ਕੱਲ ਸੀ ਜੋ ਮਹਾਂ ਕੰਗਾਲ ਬਣਕੇ ਸੰਤ ਹੋ ਗਏ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ,
ਮੌਜ ਮਸਤੀ ਡੇਰੇ ਲੁੱਟ ਦੀ ਮੰਡੀ, ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਫਿਰਦੇ ਸਾਧ ਪਖੰਡੀ।

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਲੌਦੀ ਮਾਜਰਾ 9780840104

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਤੇ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਲੋਂ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ (੨੧ ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੮੫੦) ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਮੀਨਾਰ ਮਿਤੀ ੧੮-੦੪-੨੦੧੦ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ ਸੈਕਟਰ ੧੦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੈਮੀਨਾਰ ੧੧ ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ ੩.੩੦ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ (IAS ਰਿਟਾ.), ਸ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (IAS ਰਿਟਾ.), ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਭੂਪਾਲ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਪੀ ਆਈ (ਸ), ਤੇ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸਟੇਜ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਸੁਰਮਾਤ ਸੈਕਟਰ 44-B ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਸਤਸੰਗ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਰਸਭਿੰਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ ਵਲੋਂ ਆਏ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ੁਸ਼ੋਵਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਕੇ ਰਾਹੀ ਵਲੋਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਦਾ ਹੋਕਾ ਗੀਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿੱਠੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੋਮਲ ਮੁਹਾਲੀ ਵਲੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ “ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਅਮੁੱਲ ਵਿਰਸੇ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ- ਇੱਕ ਸਰੋਕਾਰ।” ਡਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਨਮੋਹਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਾਈ। ਦੂਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ‘ਤੇ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਰਗਾ ਪੁਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬੀਬੀ ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਹੁਤ ਨਵੇਕਲਾ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਹੱਸਮੁਖ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ SGPC ਤੇ ਕਈ ਮਿਠੇ ੨ ਗਿਲੇ ਸ਼ਿਕਵੇ ਵੀ ਕੀਤੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੁਰਗਾ ਪੁਜਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਬੋਧ ਵਿੱਚੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਡਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਲਹਿਜਾ ਬੇ ਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਪਸੰਦ ਆਇਆ। ਤੀਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ ਸ. ਫਤਿਹ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ- ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਿਠੇ ਤੇ ਤਰਕ ਭਰਪੂਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸ ਫਤਿਹ ਜੰਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਇਕ ਗੱਲ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਦਿਲ ਲਭਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ ਆਰਗੇਨਾਜ਼ਿੰਗ ਸਕੱਤਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ, ਡਾ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ (IAS ਰਿਟਾ.), ਸ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ (IAS ਰਿਟਾ.), ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਭੂਪਾਲ ਸਾਬਕਾ ਡੀ.ਪੀ ਆਈ (ਸ), ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਕਸਟਮ ਤੇ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਕੂਮਾਜਰਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ ਕੇ ਰਾਹੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸੁਖਪਾਲ ਕੌਰ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਰਚਨਾ ਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਉਥੇ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਤੇ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਮੁਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਗਭਗ ੪੫ ਮਿੰਟ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ ਕੇ ਰਖਿਆ ਭਾਵੇਂ ਦੇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਭੁਖ ਨੂੰ ਭੁਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਸੋਵੀਨਾਰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਦਿਖ ਅਤੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਸੀ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਐਡਜ਼ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਹ ਸੋਵੀਨਾਰ ਰੰਗਰੂਪ ਪੱਖੋਂ ਤੇ

ਵਿੱਚ ਸਮਗਰੀ ਪੱਖੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਹੋਰ ਆਈਆਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਪੇ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਮਾਇਕ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਧਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਧਨਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਹਿਰਾਂਵਾਲਾ ਸਾਬਕਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਟਾਊਨ ਪਲਾਨਰ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਧਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ

ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ, ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਸ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ, ਸ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿਡਿਆਂਵਾਲਾ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨੇ ਨਾ ਰਹੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਲੋੜ, ਸ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਕਲੋੜ, ਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਭੂਮਾਜਰਾ, ਮਾ. ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ, ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਧਨਵਾਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

(ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ, ਬਿਊਰੋ)

ਅਜਲਾਹ ਸ਼ਾਹ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਲਈ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੈਂਪ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੌਰਵਮਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਮਾਣ ਫਖਰ ਨਾਲ ਬੋਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤ ਕਦੀ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿੜੀ ਸੀ, ਦੂਜਾ 'ਹਾਕੀ' ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਸਰਦਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ੧੯੭੫ ਵਿੱਚ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਪਤਾਨੀ ਅਧੀਨ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿਤਿਆ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਖੇਡ ਮਾਹਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਆਖਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਬਣਾਕੇ ਉਸ ਦਾ ਕੈਪਟਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੈਪਟਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿੰਨੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ? ਇਹ ਅਜੀਤਪਾਲ ਜਲੰਧਰ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਹੈ ਜਿਸ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਨੂੰ ਹਾਕੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਿਖਲਾਈ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਨਾ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਾ ਨਾ ਵੀ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਕੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਡਿਗਿਆ ਹੀ ਹੈ।

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਟੀਮ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਚੈਪੀਅਨਾ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਨਹਿਰੂ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਚੈਪੀਅਨ ਬਣਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਅਕੈਡਮੀ

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਕੱਪ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਲਾਹ ਸ਼ਾਹ ਹਾਕੀ ਕੱਪ ਲਈ ਚੁਣੀ ਗਈ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਦੇ ਸੱਤ ਬਿਨਾਂ ਜਲੰਧਰ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੇ ਬੀ. ਏ. ਤੀਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਨਾ ਵੀ ਕਿ ਰਾਈਟ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਬੈਂਕ ਅਕੈਡਮੀ

ਸੰਭਾਵਤ 40 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵ ਸ ਨੀ ਕ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਹਾਫ ਖੇਡਦਾ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਦੇ ਇਸ

ਹੋਣਹਾਰ ਖਿਡਾਰੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕਾ ਉਸੀ ਸੰਸਾਰਪੁਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਅਜੇਹੇ ਉਭਰ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਹਾਕੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ। ਜੇ ਅਜੇਹੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਰਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਹਾਕੀ ਫੇਰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੁੜ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੇ ਪੁੱਜ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਰਹਿਤ ਦਾ ਪੱਕਾ

ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਝੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੱਲ 25.03.2010 ਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦਰਦ ਸੀ। ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਰਤਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਸਤਸੰਗੀ ਮਿੱਤਰ ਸ. ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਤਕਲੀਫ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਸਿਆਣਾ ਫਿਜ਼ਿਊਥੀਰੈਪਿਸਟ ਡਾਕਟਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਉਸਦੇ ਕਲਿਨਕ ਦੇ ਖੁਲਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਇਧਰ ਓਧਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਪਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫੋਟੋ ਦਿਖਾਈਆਂ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲਾ ਪੂਰਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਚੋਲਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਬੜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੋਹਤਰਾ ਜਪਨੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਜਿੰਦ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਵੱਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਉਕਸੁਕਤਾ ਵਧੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕਾਫੀ ਕੁੱਝ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁੱਝ ਲਿਖਣ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਸਾਂ, ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਸਕਣ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਜਪਨੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 28-10-04 ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਸਪਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਨੋਇਡਾ ਵਿਖੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹਨ ਤੇ ਮਾਤਾ ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਜੋ ਨੋਇਡਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਹੈ ਦੇ ਘਰ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਧਾਰਮਿਕ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਾਤਾ ਕਿਰਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਗਰਭਵਤੀ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖ ਲਿਖ ਕੇ ਨਿਤਨੇਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਪਨੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਹੁਣ 5 ਸਾਲ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੈ ਨੇ 20-03-2010 ਨੂੰ ਬੜ੍ਹਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਪਾਸੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਹੈ। ਜਪਨੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਾਰਮਿਕ ਕੈਸਟਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਕਿਰਪਾਨ ਲੈ ਕੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਗਤਕਾ ਖੇਡਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿਖੀ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਵਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਟੋਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਖੁਸ਼ ਮੂਡ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੋ ਖੁਦ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਨ ਦੇ ਨਾਮ ਪੁਛਣ ਤੇ ਜਪਨੀਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਇਕ ਮੇਰਾ ਨਾਮ 'ਸਿੰਘ ਇਜ ਕਿੰਗ' ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਜਪਨੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਹੈ।

ਜਪਨੀਤ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਅਜੇ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੋਣਾ ਉਸਦੀ ਗੁਣਾਂ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਇੰਨੇ ਸਿਆਣੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ, ਗੁਰ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਇਹੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਪਨੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਡੱਟਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇਗਾ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਦਿਸ਼ਹੱਦੇ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜੇਹੇ ਪੁੱਤਰ ਰੱਬ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਵੇ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣਨ।

ਦਾਸ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ
0172-2606870, 9872171716

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪੰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਿਹੜੇ ਯੁੱਧ ਕੀਤੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਯੁੱਧ ਲਈ ਵੰਗਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵੱਲ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਣ ਲਈ ਬਾਪੜਾ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਬਦਕਾਰੀ ਅਤੇ ਬਦਨੀਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਣ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੁਗ਼ਲ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ ਯੁੱਧ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪੈ ਗਈ। ਅੱਯਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਆਰਾਮਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚੈਨ ਨਾਲ ਸੋਣਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯੁੱਧਾਂ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਸ਼ ਕਾਮ ਹੋ ਕੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ਼ੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਬੰਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਵਿਚ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕਾਮਯਾਬ ਹੀ ਹੋਇਆ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਜੰਮੂ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਅੱਜਕੱਲ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿਖੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਜੋ ਕੁਝ ਉਥੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ, ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਲਗਪਗ

੭੫-੮੦ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਰਿਆਸੀ ਵਿਖੇ ਸਥੇਭਿਤ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕੱਟੜੇ ਤੋਂ ਸੜਕ ਮੁੜਦੀ ਹੈ। ਕੱਟੜੇ ਵਿਖੇ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਧਰਮਸਾਲ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨਿਵਾਸ ਲਈ ਕਮਰਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਕਿਰਾਇਆ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਫ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਟੜੇ ਤੋਂ ਲਗਪਗ ਅਠਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਸਿੰਬਲ ਚੌਕ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੇਟ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਲਗਪਗ ੧੦.੫ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬਾ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਬਾਬਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ, ਸਿੱਧੇ-ਸਾਧੇ, ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ, ਮਿੱਠ ਬੋਲਕੇ ਅਤੇ ਨਿੱਘੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੇਰਾ ਵੀ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਉਹ ਸਾਡੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਦੋ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਧਰਮ-ਪਤਨੀ ਚੰਬੇ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੌਰ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ੧੭੧੩-੧੫ ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਵਜ਼ੀਰਬਾਦ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਖੱਤਰੀ ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਨਾਲ ਕਰਾਇਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਜੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਖਾਨਦਾਨ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਉੱਚਿਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਹੀ ਵਧਿਆ ਫੁੱਲਿਆ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਨਿਵਾਸ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਆਲੇ-

ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵੱਲ ਹੀ ਰੁਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਚਨਾਬ ਦਰਿਆ (ਪੁਰਾਤਨ ਨਾਂ ਚੰਦਰ ਭਾਗਾ ਨਦੀ) ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਆ ਡੇਰੇ ਲਾਏ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਕਿਉਂ ਆਏ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਰਾਜੇਰੀ ਵਿਖੇ ਜਨਮੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਬਾਰੇ ਚੌਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਦਰਿਆ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਿਆ ਇਥੇ ਦੇਹਰਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੁਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸ ਨੰਗਲ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਲਗਪਗ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਥੇ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਸਮੇਂ ਉਹ ਜਿਥੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਘੜਨ ਲਈ ਵੀ ਯੋਗ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੀ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿੱਤਦੇ ਹੋਏ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੪੮ ਫੁੱਟ ਉੱਚੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿਉਦਾਰ ਦੀ ਲੱਕੜ ਦੇ ਇਕ ਪੋਰੀਆ ਦਰੱਖਤ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਅੱਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਬੇਰੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਬੇਰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਬੇਰੀ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਬੇਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸ ਬੇਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੇਰੀ ਨਾਲ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦਾ ਰਿਬਨ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਬੇਰੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕਰਮਾਤਾਂ ਵੀ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡੇਰੇ ਵਿਖੇ ਮੌਜੂਦ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰਾਂ

੧. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪੁਰਤਾਨ ਬੀੜ
੨. ਲੱਕੜ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ
੩. ਲਗਪਗ ਤਿਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਬੇਰੀ

੪. ਬੋਹੜ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁਰਤਨ ਦਰਖਤ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

੫. ਪੁਰਾਤਨ ਮੰਜੇ

੬. ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਚੋਲਾ

੭. ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ - ਤੀਰ, ਤੇਗਾ, ਕ੍ਰਿਚ, ਗੁਰਜ, ਸਿਰੀ ਸਾਹਿਬ।

੮. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ - ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮਜ਼ਹੂਰ ਦੇ ਟਿੱਲੇ ਇਕ ਫ਼ਕੀਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਅਸਥੀਆਂ ਇਥੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਇਸ ਸਥਾਨ (ਰਿਆਸੀ) ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ-ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ (ਬਾਲਕ) ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਝ ਸੇਵਕਾਂ ਸਮੇਤ ਇਥੇ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਵੰਸ਼ਜ ਹੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

੧. ਬਾਬਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਅੱਜ ਵੀ ਡੇਰੇ ਵਿਖੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪੁਰਤਨ ਕੰਧ ਚਿਤਰਕਲਾ ਅਤੇ ਅਜਾਇਬਘਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

੨. ਬਾਬਾ ਚੁਭਾਰ ਸਿੰਘ

੩. ਬਾਬਾ ਫ਼ਤਿਹ ਸਿੰਘ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਡੇਰੇ ਵਿਖੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

੪. ਬਾਬਾ ਅਮੀਰ ਸਿੰਘ

੫. ਬਾਬਾ ਦਯਾ ਸਿੰਘ

੬. ਬਾਬਾ ਤੇਜ ਸਿੰਘ - ਇਹ ਉੱਤਮ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਰੇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਏ ਸਨ।

੭. ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ

੮. ਬਾਬਾ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ

੯. ਬਾਬਾ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ-ਪ੍ਰਬੰਧਕ)

ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ ॥

ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ੨ ਧੰਨਵਾਦ। ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਤਨੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਪਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧਾਈ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਤਬਕੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਉਹ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈ, ਜੋ ਪੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਜਨਮ ਲੈਕੇ ਆਪਣੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਸਦਕਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ 'ਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਫੋਕੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕੜਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਸਨ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ, ਪਰ ਕੌਮ 'ਚ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਕੱਢਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਅੰਕ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਅੰਕ ਵੀ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਪੰਥ ਰਤਨ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋ ਨਿਬੜੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਚੰਗਾ ਕਰੋ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਪੀਆਂ ਭੇਜੋ, ਤੁਸੀਂ ਹਾਕੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਖਬਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਵਧੀਆਂ ਲੱਗਿਆ। ਏਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲਾਇਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਫੋਟੋ ਭੇਜ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਚੈਂਪੀਅਨ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਨਹਿਰੂ ਹਾਕੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ (ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ) ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਟੀਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨ ਟੀਮ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਹਾਕੀ ਦੀ ਟੀਮ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਟਰ ਵਰਸਿਟੀ ਹਾਕੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੀ ਉਪ ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੇਪਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਭਰ ਰਹੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲੇਗਾ? ਉਮੀਦ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਜਰੂਰ ਲਿਖੋਗੇ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁੱਭਕਾਮਨਾਵਾਂ।

ਹਰਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ,

9988679761

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ

ਵਾਰਸ

ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵਾਰਸ ਦੀ ਚਾਹਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਲੜਕੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੜਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜੱਗ ਨਾਲ ਸੀਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਭਾਵ ਸੀਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਲਾਡਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਾਡ ਪਿਆਰ ਦਾ ਅੰਤ ਬੜਾ ਦੁਖਦਾਈ ਹੋਇਆ। ਸੀਰਾ ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬੁੱਢੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬੋਝ ਬਣ ਗਿਆ। ਨਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਮਰਨਾਊ ਬਣ ਗਿਆ। ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਉਮਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਛੋਟੀ

ਭੈਣ ਅੱਕੀ ਸਹਾਰਾ ਬਣੀ। ਅੱਕੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਾ ਨੁੱਕਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਜੀਤੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਅੱਕੀ ਤੇ ਜੀਤਾ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤਿਆ ਪਿਉ ਦੀ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਣ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਿਆ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਮੋਹਤਵਰ ਆਦਮੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਵਾਰਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਓ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇ। ਜੀਤਾ ਤੇ ਅੱਕੀ ਦੀਆਂ ਪਿਉ ਦੀ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭੁੱਬਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ।

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ (ਮੋਗਾ)

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

33

ਮਈ 2010

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ॥

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ

DAILY GURBANI ROUTINE

Satnam Kaur Mumbai

ਸਵੇਰੇ ਉਠਦੇ ਸਾਰ
ਵਿਸਰ ਨਾਹੀ ਦਾਤਾਰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੇਹੁ॥
ਗੁਣ ਗਾਵਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ਨਾਨਕ ਚਾਉ ਏਹੁ॥

WHEN YOU GETUP IN THE MORNING

Never forget me, O great giver-please bless me with your naam.
to sing your glorious praises day and night- O nank, this is my
heart felt desire.

ਇਸ਼ਨਾਨ ਵੇਲੇ
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨੁ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ॥
ਮਨ ਤਨ ਭਏ ਅਰੋਗਾ॥

WHILE BATHING

After taking your cleansing bath, remember your God in meditation, and your mind & body shall be free of disease.

ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵੇਲੇ
ਜਿਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇਰਾ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ॥
ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਮਰਹੁ ਸਦਾ ਅਨੂਪ॥

WHEN YOU GET READY

By his grace, your form is so beautiful, constantly remember
god, the incomparably beautiful one.

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ
ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ ਹੋਇ ਸੋਝੀ ਪਾਇਸੀ॥

WHEN YOU GO TO GURDWARA

Through the gurdwara, guru's gate, one obtains understanding

ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ
ਘਰਿ ਬਾਹਰਿ ਤੇਰਾ ਭਰਵਾਸਾ ਤੂ ਜਨ ਕੈ ਹੈ ਸੰਗਿ॥

WHEN YOU GO OUT

Within your home, and beyond it, he is always with you.

ਖਾਣ ਵੇਲੇ
ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਦਾਤਾਰੁ ਤੇਰਾ ਦਿਤਾ ਖਾਵਣਾ॥

WHILE EATING

You are the giver, we eat whatever you give us.

ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਈਰਖਾ ਹੋਵੇ
ਪਰ ਕਾ ਬੁਰਾ ਨ ਰਾਖਹੁ ਚੀਤ॥
ਤੁਮ ਕਉ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਭਾਈ ਮੀਤ॥

WHEN YOU FEEL JEALOUS

Do not harbor evil intentions against others in your mind, and
you shall not be troubled.

ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਨਾ ਕਰੇ
ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਦੁਖੁ ਪਾਵੈ॥

WHEN YOU DON'T FEEL LIKE DOING PATH

Without the name of lord, you shall only find pain.

ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਵੇਲੇ
ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥

WHEN YOU STUDY

Contemplate and reflect upon knowledge, and you will become
a benefactor to others.

ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਮੇਂ
ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ॥
ਤਾ ਦਰਗਹਿ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ॥

WHEN YOU DO SEWA OF YOUR PARENTS

In the midst of this world, do sewa & you shall be given a place
of honor in the court of the lord.

ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਵੇਲੇ
ਰੈਣਿ ਗਵਾਈ ਸੋਇ ਕੈ ਦਿਵਸੁ ਗਵਾਇਆ ਖਾਇ॥
ਹੀਰੇ ਜੈਸਾ ਜਨਮੁ ਹੈ ਕਉਡੀ ਬਦਲੇ ਜਾਇ॥

WHILE SLEEPING

The nights are wasted sleeping, and the days are wasted
eating. Human life is such a precious jewel, but it is being
lost in exchange for a mere shell.

WITH BEST COMPLIMENTS FROM:

KIRPAL SINGH 5072937

AMARDEEP SINGH 2540937

AMRIT SPORTS MUSICAL

ESTD. 1964

**DEALS IN: MUSICAL INSTRUMENTS
BAND MATERIAL & SPORTS GOODS**

SCF - 6, SECTOR 15- C, CHANDIGARH- 160015

WITH BEST COMPLIMENTS FROM:

VINEY GUPTA

GENERAL SECRETARY

DISTT. CONGRESS COMMITTEE FATEHGARH SAHIB (PB.)

INDUSTRIAL SECRETARY

STEEL CHAMBER. M.G.G

SEC1 NASRALI ROAD, MANDI GOBINDGARH (PB.)

9814007277, 9357070006

WITH BEST COMPLIMENTS FROM:

H.M STEELS LIMITED

MFRS OF:- INGOT, BARS, ERW PIES, GI PIPES & OTHER PRODUCTS

BRANCH OFFICE:- GT ROAD, VILLAGW HARBANSPURA, SIRHIND (PB.)

9872805728

WITH BEST COMPLIMENTS FROM:

0172-2609388

93161-33498

PARAMJIT MEHTPURI

CONSULTANT

LIC OF INDIA

CONTACT FOR:-

ALL KINDS OF PLANS OF LIC OF INDIA

■ **INSURANCE FOR CHILDREN**

■ **MONEY BACK POLICIES**

■ **ENDOWMENT POLICIES**

■ **MUTUAL FUND**

■ **PENSION SCHEMES**

H.NO 1389, SECTOR 44-B, CHANDIGARH.

ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀਆਂ ਝਲਕੀਆਂ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਤਿੰਦਰਬੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਤਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਨੂੰ ਸਿਰਪਾਓ ਭੇਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਸਟੇਜ ਤੇ ਬੈਠੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਸ. ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਰਿਟਾ. ਪੀ. ਐੱਸ ਭੁਪਾਲ ਰਿਟਾ. ਡੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਡਾ. ਕਰਨੇਲ ਸਿੰਘ ਸੋਮਲ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੋਮਲ, ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰਿਟਾ. ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ ਰਿਟਾ. ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਤੇ ਹੋਰ

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਿਟਾ. ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਫਤਿਹਜੰਗ ਸਿੰਘ ਰਿਟਾ. ਜੁਆ. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸੇਵੀਨਾਰ ਰਿਲੀਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਸਟੇਜ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਸੁਰਜਣ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿਡਿਆਵਾਲਾ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਲੋੜ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹੂ ਸਿੰਘ

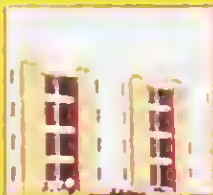
ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ ਸਿਰਪਾਓ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

WITH BEST COMPLIMENTS FROM:

Relax.
Smile.
Enjoy.
Cherish.
Indulge.
Live.
Laugh.

**A harmony of happiness & emotions
in your complete home.**

PARADISE APARTMENTS

1 BED ROOM - SUPER AREA 600 Sq. Ft.

2 BED ROOMS - SUPER AREA 990 Sq. Ft.

Bajwa Developers, a name synonymous with providing quality urban housing along with financial prudence has to its credit of developing over 500 acres in Punjab in the form of schemes and mega projects at Mohali (Kharar), Patiala, Khanda & Sunny Enclave 2. Bajwa Developers has the discern to introducing integrated townships which have facilities like primary and high schools, health facilities, shopping malls, security arrangements and big open spaces for leisure & recreation, not to mention a fine balance of grand architecture and a refined aesthetic sense.

**ALSO AVAILABLE PLOTS, BOOTHS & SCOs
AT MOHALI, PATIALA & SUNNY ENCLAVE 2**

BAJWA DEVELOPERS LTD.

Sunny Enclave: SCO 17-18, Desu Maya, Khara, Sector 125, Mohali, Punjab
Ph. +91-160-5009525-26, Fax +91-160-5009521 Mobile: 9872614382, 9988773488
email: js_bajwadevelopers@yahoo.com www.sunnyenclave.com

www.sunnyenclave.com

SMS BDL to 53030

BOOKING OPEN CALL 09465460213 | 09781949709 | 09876066549 | 09872614382